

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Bakalářská práce

2023

Julie Šafová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a
žurnalistiky

Kritik nebo tvůrce?

**Splývání role kulturního novináře a tvůrce
audiovizuálního obsahu**

Bakalářská práce

Autorka práce: Julie Šafová

Studijní program: Komunikační studia se specializací žurnalistika

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Turek, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 31. července 2023

Julie Šafová

Bibliografický záznam

ŠAFOVÁ, Julie. *Kritik nebo tvůrce? Splývání role kulturního novináře a tvůrce audiovizuálního obsahu*. Praha, 2023. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, Fakulta Sociálních věd, Institut Komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce Mgr. Pavel Turek, Ph.D.

Rozsah práce: 77 541 znaků

Abstrakt

Bakalářská práce *Kritik nebo tvůrce? Splývání role kulturního novináře a tvůrce audiovizuálního obsahu* se věnuje fenoménu, během kterého do sféry kulturní publicistiky pronikají osoby, které se samy věnují procesu tvorby kulturního díla. Práce nejprve s využitím odborné literatury vymezuje kulturní publicistiku a kritiku jako obecné žánry s jazykovými specifiky, věnuje se pojetí kritiky jako institucionálního zřízení a popisuje krizi kritického žánru a jeho podobě v digitalizovaném prostředí 21. století. Další kapitoly se zabývají také prekarizací práce, tedy jev, během kterého jsou stálé úvazky nahrazovány nejistou prací závislou na částečných úvazcích a jednorázových činnostech, který je pro český i světový segment kulturní publicistiky a jeho pochopení stěžejní. Práce vymezuje, jakým způsobem prekarizace práce ovlivňuje kulturní průmysl a mediální produkci. Cílem práce je zkoumat, jaký je mezi rolí kulturního publicisty a tvůrce audiovizuálního obsahu vztah, jakým způsobem se tento vztah promítá do aktivit osob, které zastávají obě role a jak se tyto role vzájemně doplňují. Praktickým výstupem práce je série osmi rozhovorů s respondenty a respondentkami, kteří se kromě audiovizuální kritiky věnují také kreativní výrobě, distribuci, PR nebo dramaturgii v oblasti audiovizuálního průmyslu. Rozhovory tematizují jejich práci, splynutí obou pracovních rolí a výhody i limitace obdobného zaměstnání.

Abstract

Bachelor's thesis *Critic or creator? Merging the roles of cultural journalist and audiovisual content creator* focuses on the specific aspect in which the sphere of cultural journalism is penetrated by people who are themselves engaged in the process of creating cultural contents. The paper first defines cultural journalism and criticism as general genres with linguistic specifics, then focuses on the concept of criticism as an institution and describes the crisis of the critical genre and its form in the digitalized environment of today. Other chapters deal with the precarization of work, a phenomenon during which permanent jobs are replaced by precarious work dependent on part-time and one-off activities, which is central to the Czech and global cultural journalism and its understanding. The thesis defines how the precarization of work affects the cultural industry and media production. The aim of the thesis is to examine the relationship between the roles of cultural publicist and audiovisual content creator, how this relationship is reflected in the activities of those who occupy both roles, and how these roles complement each other. The practical output of the thesis is a series of eight interviews with male and female respondents who, in addition to audiovisual criticism, are also involved in creative production, distribution, PR or dramaturgy in the audiovisual industry. The interviews discuss their work, the fusion of the two work roles and the benefits and limitations of similar employment.

Klíčová slova

Kulturní publicistika, audiovizuální kritika, prekarizace práce, recenze, střet zájmů, série rozhovorů

Keywords

Cultural journalism, audiovisual criticism, precarization of work, reviews, conflict of interest, series of interviews

Title/název práce

Kritik nebo tvůrce? Splývání role kulturního novináře a tvůrce audiovizuálního obsahu

Critic or creator? Merging the roles of cultural journalist and audiovisual content creator

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala zejména svému vedoucímu Pavlu Turkovi za to, že se se mnou do práce pustil, za obrovskou pomoc s uchopením tématu, cenné rady i trpělivost a odhodlání dotáhnout práci do konce. Velké díky patří také osmi respondentům, kteří mi ochotně věnovali svůj čas, sdíleli se mnou své životní cesty a detaily ze své práce. Jejich oddanost věnovat se činnosti, kterou milují, je pro mě vzorem i inspirací. Práce by nemohla vzniknout ani bez mých přátel a blízkých, kteří mi pomáhali pokaždé, když jsem nevěděla, jak dále. Timonovi a Julii děkuji za obrovskou pomoc a uklidňování během celého procesu psaní, Markétě, Lucii a Standovi za korektury a nekonečná čtení, Josefovi za mentální podporu a pomoc s tiskem a všem ostatním lidem okolo mě za to, že se mnou toto životní období ve zdraví přečkali.

Obsah

Úvod.....	10
1. Kulturní publicistika.....	13
1.1. Publicistika	13
1.2. Kulturní publicistika.....	13
1.2.1. Kulturní kritika	13
1.2.2. Jazyk kulturní publicistiky.....	14
1.3. Kulturní publicistika jako instituce	15
1.4. Proměna a krize kulturní kritiky.....	15
1.5. Kulturní kritika audiovizuální tvorby v České republice	19
1.5.1. Tištěná kritika v České republice	19
1.5.1.1. Časopis Cinema	19
1.5.1.2. Časopis Film a doba.....	20
1.5.1.3. Časopis Cinepur	20
1.5.1.4. Časopis Iluminace.....	20
1.5.2. Digitální kritika v Česku.....	20
1.5.2.1. Kulturní rubriky médií.....	21
1.5.2.1.1. Seznam Zprávy	21
1.5.2.1.2. iDnes.cz.....	21
1.5.2.1.3. Novinky.cz	21
1.5.2.1.4. Aktuálně.cz	22
1.5.2.2. Specializované servery	22
1.5.2.2.1. Kinobox	22
1.5.2.2.2. Moviezone	22
1.5.2.2.3. Totalfilm	22
1.5.2.3. Fanouškovské weby.....	23
1.5.2.3.1. Československá filmová databáze	23
2. Prekariát	24
2.1. Vymezení pojmu	24
2.2. Členové prekariátu	27
2.3. Vznik a rozvoj prekariátu	28
2.4. Prekariát v kreativní práci	28
2.5. Prekariát a média	30
3. Rozhovor	33
3.1. Rozhovor jako žánr	33
3.2. Definice rozhovoru.....	34
3.3. Proces tvorby rozhovoru.....	34
3.3.1. Rešerše.....	34
3.3.2. Příprava otázek	34
3.3.3. Průběh rozhovoru	34
3.3.4. Přepis rozhovoru.....	35
3.3.5. Autorizace.....	356
Závěr.....	37
Summary	40
Zdroje	43

Úvod

V českém mediálním prostředí poslední měsíce rezonuje téma pracovních podmínek kulturních publicistů. Širší diskusi o problematice iniciovala filmová a televizní publicistka Táňa Zabloudivová a hudební publicista Miloš Hroch. Oba novináři propojili kulturní publicisty v Česku, vytvořili podpůrnou skupinu a zorganizovali několik debat o společenském i mediálním postavení kulturního psaní. Téma přitom rezonovalo jak ve veřejnoprávních¹, tak v soukromých médiích². Přestože v mezinárodním kontextu se nejedná o neprobádanou problematiku, širší společenská debata dosud chybí. Zmínky o krizi kulturní žurnalistiky, s důrazem na kulturní kritiku, se ve veřejném prostoru roztroušeně objevily už se začátkem nového milénia. A problémy, na které tehdejší publicisté ukazovali, v posledních letech jen narůstají na aktuálnosti. Současná debata o stavu kulturní žurnalistiky v České republice sice navazuje na širší krizi médií spojenou s digitalizací a zhoršující se ekonomickou situací v médiích, ukazuje ale také to, že kulturní publicistika má na trhu specifické postavení.

Kulturní redakce v českých médiích mají jen velmi málo (případně žádné) kmenové redaktory, kteří by byli v médiu zaměstnáni na plný úvazek a tvořili pevnou součást redakce. Většina kulturních redakcí se tak převážně skládá z jediného editora, který shání texty externích přispěvatelů. Tito externí autoři nejsou médiu zaměstnáni, pracují na jednorázové smlouvě a většinou přispívají do několika médií najednou. Publicisté si tak často musí přivydělávat dalším zaměstnáním, protože kulturními texty se nedokážou uživit. Toto zaměstnání pak přirozeně bývá v dalším odvětví kulturního průmyslu, protože dané osoby se v něm dobře orientují. Kombinace publicistické činnosti a aktivity v oblasti, kterou se ve své publicistické práci věnují, pak vede ke smazání odstupu, který mezi oběma oblastmi panoval. Obdobným způsobem do sféry kulturní publicistiky pronikají samotní tvůrci kulturních obsahů.

Tato bakalářská práce se věnuje osmi osobnostem ze světa kulturní novinářiny, kteří se kromě kulturní publicistiky zastávají také pozici v kreativním průmyslu. Práce se zaměřuje specificky na autory a autorky, kteří publikují texty o audiovizuální tvorbě (tedy převážně o filmech a seriálech)

---

¹ CHUCHMA, Josef. Diskuze: Kulturní publicistika se dnes v Česku často bohužel provozuje jako pouhé hobby. *ČT art: Česká televize* [online]. 28. 3. 2023 [cit. 2023-07-23]. Dostupné z: <https://art.ceskatelevize.cz/360/diskuze-kulturni-publicistika-se-dnes-v-cesku-casto-bohuzel-provozuje-jako-pouhe-hobby-y4iGD>

² ZABLOUDILOVÁ, Táňa a Miloš HROCH. Nadšením nájem nezaplátíš. Kultura je v médiích první na ráně, novináři se v krizi začali sdružovat. *A2larm* [online]. 7. 6. 2023 [cit. 2023-07-23]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2023/06/nadsenim-najem-nezaplatis-kultura-je-v-mediich-prvni-na-rane-novinari-se-v-krizi-zacali-sdruzovat/>

a zároveň jsou zaměstnáni v procesu tvorby audiovizuálních děl. Přestože specifickému postavení tohoto typu externích přispěvatelů se mediální teoretici v minulosti již několikrát dotkli, v kontextu českého prostředí se zatím jedná jen o velmi zběžně reflektovanou problematiku.

Bakalářská práce na kumulaci externích úvazků v kulturní publicistice nepohlíží z analytického hlediska, zajímá ji především lidský element a prožívání jednotlivých osob, které se nachází ve výše popsané situaci. Rozhovory v praktické části práce z novinářské perspektivy pohlíží na prožívání a postavení konkrétních publicistů a publicistek, kteří se svěřují se svými kariérami cestami, vnějšími i vnitřními tlaky kulturního průmyslu a hledání svého místa v mediálním a kulturním prostředí.

Teoretická část práce popisuje podstatu kulturní publicistiky, vymezuje specifika publicistického žánru se zaměřením na kulturu včetně jeho smyslu, jazyka i publika. Popisuje také stav nazvaný „krize kulturní kritiky“, jehož součástí jsou úskalí, kterým současná kulturní novinářina čelí.

Druhá kapitola práce se věnuje prekarizaci práce jako fenoménu, který je v kulturní publicistice v České republice hojně zastoupen. Kapitola definuje prekariát jako skupinu osob, která je odkázána na příležitostnou a nejistou práci namísto stálého zaměstnání. Text se pak věnuje úskalím, problémům, ale i svobodám, které s sebou prekarizovaná práce nese. Poslední část druhé kapitoly pak definuje podoby prekarizované práce přímo v médiích.

Poslední kapitola teoretické části se zabývá žánrem rozhovoru a jeho specifiky. Popisuje podobu i obsah interview a jeho ukotvení jako publicistického formátu. Vymezuje také proces přípravy rozhovoru od rešerše po závěrečnou autorizaci.

Praktická část bakalářské práce je složena z osmi publicistických rozhovorů s osobami, které působí (nebo v minulosti působily) jako kulturní novináři či novinářky a zároveň pracují v některé z částí procesu tvorby audiovizuálního díla. Jejich zaměstnání v této oblasti může být jakoukoliv činností od kreativních procesů (jako je režie či scenáristika) po administrativní (jako je distribuce nebo PR). Respondenti a respondentky byli zvoleni napříč spektrem české kulturní publicistiky tak, aby zastupovali různé věkové skupiny, gendery, životní zkušenosti a struktury tvorby audiovizuálního obsahu.

Rozhovory se poté zaměřují na pracovní zkušenosti oslovených osob, jejich pozici a ukotvení ve sféře publicistiky i tvorby, vnímání vlastní práce a sebe samotných, jejich ekonomickou situaci, možné výhody spojení několika zaměstnání, stejně tak jako potenciální limitace a střety zájmů, do kterých se respondenti a respondentky mohou v rolích tvůrců a kritiků dostávat. V rozhovorech

se řeší také definování vlastních hranic, aby se případnému střetu zájmů předešlo a naráží se na konkrétní situace z pracovních aktivit respondentů a respondentek, kdy se jejich role ocitly v přímém konfliktu, nebo naopak ve vzájemném propojení. Práce se dotýká také jejich obecného vnímání české kulturně-publicistické scény a nástinu možných řešení, které by jim pomohly v lepší životní i pracovní jistotě.

Generaci tvůrců úzce spjatých s Filmovou a televizní fakultou se zkušenostmi z publicistiky, distribuce, režie i provozu nezávislého kina zastupuje v sérii rozhovorů Vít Janeček. Starší generaci, která má zkušenost z tvorby a publicistiky před i po Sametové revoluci v roce 1989 a zároveň pochází přímo z filmařského prostředí reprezentuje Tereza Brdečková. Srovnání s českou a mezinárodní publicistickou i filmařskou scénou v práci nabízí dokumentaristka a novinářka Margareta Hruza. Zkušenosti z prostředí komerčního filmu, televizní tvorby a publicistiky přinesl do práce David Laňka. Pohled bývalé externí autorky, nyní editorky mainstreamového média a vysloužilé scenáristky zastoupila Irena Hejdová. Jako mladý hlas studenta začínajícího ve světě kulturní žurnalistiky ve spojení s filmovou distribucí a festivalovou dramaturgií pak posloužil Vojtěch Kočárník. Pozici dramaturgyně veřejnoprávní televize, scenáristky a autorky, která je navíc momentálně na mateřské dovolené, poskytla práci Klára Vlasáková. Postoj distributora společnosti se zaměřením na artové snímky, moderátora filmového podcastu na stanici veřejnoprávního rozhlasu a kritika zastoupil Vít Schmarc.

Oproti schválené tezi do bakalářské práce ve snaze podat co nejrůznorodější paletu hlasů přibyl jeden rozhovor navíc. Interview bylo přidáno, aby byla práce genderově a generačně vyrovnaná a mohla proto hovořit za co nejširší skupinu zastoupenou v kulturní sféře.

1. Kulturní publicistika

1.1. Publicistika

Pro pochopení specifík žánrů kulturní publicistiky je nejprve nutné krátce vymezit, co v médiích spadá pod pojem publicistika.

Úkolem publicistiky je, na rozdíl od zpravodajství, které má primárně informační hodnotu, především širší kontextualizace témat, analyzování, poskytování osobních názorů a asistence v tvorbě vlastního postoje konzumentem publicistického obsahu. Práce s publicistikou pak probíhá ve větším časovém rámci než u zpravodajství, které většinou reaguje na právě proběhlou událost. Výsledkem publicistiky podle Barbory Osvaldové není informování, ale především hlubší poznávání. Publicistika pak předpokládá využití osobního názoru.³

Publicistické žánry mají také svou specifickou podobu a kompoziční uspořádání takové, aby byly pro čtenáře přehlednější a rozlišitelnější (například vizuální rozdíly mezi rozhovorem a analýzou). Pavel Verner zmiňuje, že publicistické formáty jsou převážně delší než formáty zpravodajské. Jazyk publicistiky také může být expresivnější a obraznější než u zpravodajství, výjimkou není ani využití hovorových prostředků či obrazných prostředků. Kromě samotného tématu vnímá publicistický styl také jeho následky a příčiny. Součástí publicistického textu je také argumentace.⁴

1.2. Kulturní publicistika

Specifické postavení v publicistické oblasti má sféra kulturní publicistiky. Podle profesorky médií Nete Nørgaard Kristensen není kulturní publicistika jen informováním o světě umění, ale především analýza kulturních témat, o kterých lze diskutovat „střídavě jako o kulturních a estetických fenoménech, jako o zprostředkovatelích nebo (spolu)producentech spotřeby, životních stylů a identit a jako o všudypřítomných obchodních podnicích.“ Právě tato různorodost podle Kristensen způsobuje, že kulturní publicistika nemá jasné vymezení.⁵

---

³ OSVALDOVÁ, Barbora A. kol. Zpravodajství a publicistika (Barbora Osvaldová). *Zpravodajství V Médiích* [online]. Czech Republic: Karolinum Press, 2020 [cit. 2023-07-18]. ISBN 9788024646121.

⁴ VERNER, Pavel. Zpravodajství a publicistika. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-37-2.

⁵ KRISTENSEN, Nete Nørgaard a Unni FROM. Cultural Journalism and Cultural Critique in a Changing Media Landscape. *Journalism Practice* [online]. 2015, December, 9(6), 760-772 [cit. 2023-07-19].

Součástí kulturní publicistiky mohou být jakékoliv publicistické žánry zaměřené na osoby, dění, témata a fenomény v kulturní sféře. Jedním ze základních hodnotících žánrů kulturní publicistiky jsou pak kritiky a recenze, které pro publikum představují a zhodnocují konkrétní dílo.⁶

Přestože oba obsahují hodnotící prvky, kritika na rozdíl od recenze poskytuje hlubší vhled do souvislostí doplňující daný obsah. Podle Osvaldové a Halady má kritika pomoci nejen v posouzení daného díla, ale také v jeho pochopení.⁷

1.2.1. Kulturní kritika

Slova *kritika* a *kritik* pochází z řečtiny, ve které označují osobu, která slouží jako soudce a vynáší verdikt. V řečtině i dnešních jazycích pak tento verdikt může být jak pozitivní, tak negativní.⁸

Pod pojem kulturní kritika se řadí kritika všech kulturních prostředků a forem, mezi které lze mimo jiné zařadit literaturu, divadlo, hudbu, výtvarné umění, architekturu, tanec nebo audiovizuální obsah. Samotnou kritiku označuje filozof Noël Carroll za „verbální diskurs.“ Kulturní kritika podle něj nemá za úkol dané dílo pouze popsat, zhodnotit, ani v něm odhalit skryté významy a motivy, ale odůvodnit své hodnocení a podložit ho argumenty. Podle Carrolla je zdůvodnění svého hodnocení právě primárním úkolem kritika.⁹

Kritika se skládá z několika činností, mezi které řadíme jak popis a klasifikaci daného díla, tak interpretaci a analýzu motivů. Hlavní součástí kritiky je pak to, co Carroll označuje za „odůvodněnou evaluaci (z anglického *reasoned evaluation*).“¹⁰

Kulturní kritiku lze označit jako rozhovor probíhající mezi kritikem a konzumentem kritizovaného obsahu, který je zasazen do veřejné sféry.¹¹ Konzumentovi obsahu má kritika především pomoci v objevení a pochopení hodnoty daného díla. Podle Carrolla je právě určení toho, co je na díle hodnotné, hlavním smyslem kulturní kritiky.¹²

---

⁶ JÍLEK, Viktor. Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů . Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 120 s. Učebnice. ISBN 978-80-244- 2218-3.

⁷ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace. 3. rozš. vyd. Praha: Nakladatelství Libri, 2007, 263 s. ISBN 978-80-7277-266-7

⁸ CARROLL, Noël. *On Criticism*. London: Routledge, 2009, viii, 210. ISBN 978-0-415-39620-2.

⁹ Tamtéž

¹⁰ Tamtéž

¹¹ FREY, Mattias. *The permanent crisis of film criticism: the anxiety of authority*. Amsterdam, Netherlands: Amsterdam University Press, 2015, 1 online resource (194 pages). ISBN 90-485-2447-4.

¹² BEARDSLEY, Monroe. *Aesthetics: Problems in the Philosophy of Criticism*. 2. New York: Hackett Publishing Company, 1981. ISBN 0915145081.

Pro kulturní kritiku je klíčová otázka autority. Ta kritika ospravedlňuje popisovat, hodnotit a vkládat do kontextu dané dílo, fenomén či téma. Autorita u kritika funguje jako záruka respektu ze strany publika, kterému je kritika předkládána. Mediální a kulturní teoretik Mattias Frey udává několik příkladů, co autorita kritika v praxi může znamenat. Patří sem například ovlivnění zájmu veřejnosti o dané dílo, čímž může zasáhnout do jeho finančního výdělku. Frey zde rozlišuje pojmy krátkodobá autorita (například úspěch snímku v kině) a dlouhodobá autorita (ustanovení trvalé kulturní hodnoty snímku).¹³

1.2.2 Jazyk kulturní publicistiky

Osobní stanovisko zastoupené v kritice se projevuje jak v obsahové stránce textu, tak v jazykové a stylistické rovině. Typické pro ni může být potenciální využití *ich-formy*.¹⁴ Mezi užívané jazykové faktory patří například hodnotící prvky. Jazyk kulturní kritiky by měl být srozumitelný pro co nejširší vrstvu konzumentů, přesto by měl poskytovat poučený a odborný vhled do daného tématu.¹⁵

Využití mohou být také prostředky, které se přímo obrací na konzumenta kritiky.¹⁶

1.3. Kulturní publicistika jako instituce

Kritik a teoretik Huw Walmsley-Evans chápe termín instituce jako soubor „veškeré organizované lidské aktivity.“ Instituci interpretuje jako sumu pravidel, kterými se organizace soustředěné v rámci instituce řídí. Kulturně-kritická instituce se tedy dá chápat jako soubor pravidel a norem, na jejichž základě kulturní kritika operuje.¹⁷

Od počátku nového století se podle Walmsleyho-Evanse kritická instituce nachází v neustálém boji s institucí kulturně-průmyslovou, pod kterou lze zařadit distribuci, marketing a ostatní složky kulturního průmyslu.¹⁸ Podle Marka Dezuzeho na dnešním trhu dochází ke splynutí hranice mezi

---

¹³ FREY, Mattias. *The permanent crisis of film criticism: the anxiety of authority*. Amsterdam, Netherlands: Amsterdam University Press, 2015, 1 online resource (194 pages). ISBN 90-485-2447-4.

¹⁴ OSVALDOVÁ, Barbora A. kol. Zpravodajství a publicistika (Barbora Osvaldová). *Zpravodajství V Médiích* [online]. Czech Republic: Karolinum Press, 2020 [cit. 2023-07-18]. ISBN 9788024646121.

¹⁵ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 120 s. Učebnice. ISBN 978-80-244- 2218-3.

¹⁶ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. Praha: Grada, 2011. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80- 247-2979-4. str. 232.

¹⁷ WALMSLEY-EVANS, Huw. *Film criticism as a cultural institution*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2018 - 2018, x, 202 stran ; 24 cm. ISBN 978-0-367-87539-8.

¹⁸ Tamtéž

kulturní a ekonomickou produkcí. Kulturní objekty i profesní identity tak již neplní pouze svou instrumentální funkci. Podle Deuzeho hrají v této kulturalizaci klíčovou roli právě média, které fungují jako akcelerátory trendu.¹⁹ Více komerčně orientovaní autoři vidí ve vzájemném vztahu synergii, jiní argumentují, že mezi oběma institucemi by neměl existovat žádný vztah. Obě strany se ovšem shodují, že vztah mezi kritikou a kulturním průmyslem se v 21. století stává problematictější a komplexnějším.²⁰

Podle Walmsleyho-Evanse je součástí identity instituce kulturní kritiky skutečnost, že se nachází v krizi. Důsledkem této krize bojuje nejen s ekonomickými obstrukcemi, ale také s uchopením vlastní identity. S tím se podle něj nejvíce potýká filmová kritika, která na rozdíl od literární či výtvarné balancuje na pomezí popkulturního a akademického prostředí, obdobně jako samotný předmět její kritiky, tedy film samotný.²¹

1.4. Proměna a krize kulturní kritiky

Mediální odborníci i kritici se shodují, že kulturní kritika dnes prochází krizí. Ať už se jedná o jednu kontinuální krizi, nebo několik etap krizového vývoje, většina expertů se shoduje, že značná část změn spadajících pod souhrnné označení „krize kulturní publicistiky“ nastupuje s érou internetu.²²

Walmsley-Evans argumentuje, že první velká krize kulturní (konkrétně filmové) kritiky přišla s přelomem první a druhé dekády 21. století společně se startem globální hospodářské krize okolo roku 2007. Podle Walmsleyho-Evanse se nejedná pouze o krizi související s úbytkem financí z mediálního průmyslu, ale také krizi spojenou s kritikou, která hledá vlastní místo a identitu ve společnosti. Na počátku nového století tak kritika zpochybňovala nejen své místo, ale také svou relevanci i smysl.²³

---

¹⁹ DEUZE, Mark. *Media work*. Cambridge: Polity, 2007, 278 s. ISBN 978-0-7456-3925-3

²⁰ WALMSLEY-EVANS, Huw. *Film criticism as a cultural institution*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2018 - 2018, x, 202 stran ; 24 cm. ISBN 978-0-367-87539-8.

²¹ Tamtéž

²² MCWHIRTER, Andrew. *Film criticism and digital cultures: journalism, social media and the democratisation of opinion*. London, England: I.B. Tauris & Co., 2019 - 2016, 1 online resource (274 pages) : illustrations. ISBN 1-350-98644-5. Dostupné z: doi:10.5040/9781350986442

²³ WALMSLEY-EVANS, Huw. *Film criticism as a cultural institution*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2018 - 2018, x, 202 stran; 24 cm. ISBN 978-0-367-87539-8.

Scenáristka a publicistka Jasmina Kallay přikládá současnou krizi kritiky také stíráním hranic mezi odborným kritikem a neodbornou veřejností. Cítuje termín Marka Deryho „svět nezprostředkovaný autoritami a experty“ a popisuje prostor, ve kterém se natolik stírá role publika a odborníka, že pozice profesionála přestává být pro publikum relevantní. V době internetu pak uživatelé podle Kallay raději čtou a sdílí vlastní názory před tím, než aby vyhledávali názor profesionála, kterému věří méně než laickým blogerům a internetovým přispěvatelům, se kterými sdílí podobné myšlenky.²⁴ Podle britského spisovatele a kritika Petera Bradshawa je pro dnešní laickou kritiku typický také vliv PR a marketingu. Profesionální kritici placení za svou práci podle Bradshawa měli díky své pozici zaručenou jistou míru nezávislosti, která ovšem v demokratizovaném prostředí fanouškovské kritiky na internetu chybí.²⁵

Kallay poukazuje na zánik „jednosměrné kritiky“ pramenící z prolínání role kritika a uživatele a zavádí termín „víceúrovňová kritika“ význačná pro systém kritiky nového tisíciletí. Symptomatické pro ni je, jak snadno ji lze dohledat. Kallay jako příklad uvádí vyhledávání na internetu, které během vteřin přeskakuje od oficiálních stránek distributorů, po filmové databáze, specializované weby a uživatelské blogy. Konzumenti obsahu si tak snadno mohou vybrat pouze ty autory, s jejichž názory souzní, což je v internetové sféře snazší než v tištěných médiích. Kallay zde jako jednu z příčin uvádí i uživatelský nezájem o nudný a komercializovaný způsob recenzí usazených v tištěných médiích.²⁶ Jak uvádí historik Raymond J. Haberski, jedná se o značný posun od doby, kdy kulturní kritici dokázali přesvědčit širokou veřejnost o tom, že do značné doby vulgární a laciné filmové médium může být uměním.²⁷

Dalším ze symptomů úpadku tradiční kritiky je pak ztráta vlivu, kterým kritik disponuje. Podle Kallay už nezáleží na tom, jak moc je dané dílo vyzdvihované či naopak kritizované, novinář dnes již nemá moc přesvědčit diváka o tom, aby ho (ne)konzumoval.²⁸

---

²⁴ KALLAY, Jasmina. 11. The Critic Is Dead. *My Fair Ladies* [online]. Rutgers University Press, 2015, 2019-12-31, 211-216 [cit. 2023-07-17]. ISBN 9780813563398. Dostupné z: doi:10.36019/9780813563398-013

²⁵ BRADSHAW, Peter (2009) 'Toby Young on Critics' in *The Culture Show* 2009/2010 Episode 11, Broadcast BBC 2 Scotland, 20.00 22 October 2009

²⁶ Tamtéž

²⁷ HABERSKI, Raymond J. *It's Only a Movie!: Films and Critics in American Culture*. The University Press of Kentucky, 2001. ISBN 0813121930.

²⁸ KALLAY, Jasmina. 11. The Critic Is Dead. *My Fair Ladies* [online]. Rutgers University Press, 2015, 2019-12-31, 211-216 [cit. 2023-07-17]. ISBN 9780813563398. Dostupné z: doi:10.36019/9780813563398-013

Úpadek „zlatého věku kritiky,“ jak odborníci nazývají období od poloviny padesátých let do poloviny sedmdesátých let dvacátého století²⁹, podle Haberského pramení právě ze ztráty autority kritika a komercializace jak publicistického, tak kulturního průmyslu. V 60. letech minulého století se podle něj kritika štěpí na několik větví, které se liší ve vnímání toho, čím by kritika nadále měla být. Jeden ze směrů uznává autoritu kritika jako zásadního zprostředkovatele díla k divákům, který disponuje mocí jak nad publikem, tak nad obsahem. Druhý směr kritiku demokratizuje, redefinuje roli autority, odmítá postavení vlivné elity a klade důraz na rovnocennost jednotlivých názorů. Během dalších dekad se kritika uvolňovala natolik, že o pozici autority téměř přišla.³⁰ Kritik Jonathan Romney uvádí, že dnešní díla jsou natolik odolná vůči kritice, že je podle něj vnímána jako „nepodstatná součást“ cesty k tržbě za daná díla.³¹ Haberski také míní, že tradiční kritika se stala příliš akademickou, čímž zejména filmové médium zbavila aspektu zábavy.³²

Kulturní a mediální teoretik Mattias Frey se časovému ukotvení krize kulturní publicistiky brání. Odmítá tvrzení, že současná krize je unikátním jevem pod argumentem, že kulturní kritici řeší stejná a v jistém smyslu tradiční témata relevantní ve vztahu k vlastní identitě. Ta jsou ve 21. století pouze umocněna rychlejším technologickým vývojem. Podle Freye se pod označením krize kritiky skrývá pouze obava ze ztráty autority a touha kritiků touto autoritou nadále disponovat. Podle Freye nejde o nové symptomy, ale o myšlenky, které jsou „stejně staré jako profese samotná.“ Obdobně se dívá také na obavu ze ztráty autority, podle Freye kritik prakticky nikdy nedisponoval takovou mírou moci, jak se někteří kritici domnívají.³³

Frey rozporuje také často skloňovaný narativ, že uživatelé opouští tradiční kritiku, protože „kritikem dnes může být každý.“ Na příkladu fanouškovských databází, které narozdíl od názoru několika novinářů zachycují „objektivní a nestranné“ hodnocení díla, popisuje způsob, jakým i zdánlivě demokratizované servery upřednostňují zavedené kritiky a běžným uživatelům ztěžují širší přístup do online prostředí. Nepopírá, že obdobné databáze či sociální sítě rozvolňují

---

²⁹ WALMSLEY-EVANS, Huw. *Film criticism as a cultural institution*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2018 - 2018, x, 202 stran; 24 cm. ISBN 978-0-367-87539-8.

³⁰ HABERSKI, Raymond J. *It's Only a Movie!: Films and Critics in American Culture*. The University Press of Kentucky, 2001. ISBN 0813121930.

³¹ ROMNEY, Jonathan. *International Film Criticism Today: A Critical Symposium* [online]. University of Texas Press, 2017, 91-145 [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.7560/313404-004>

³² HABERSKI, Raymond J. *It's Only a Movie!: Films and Critics in American Culture*. The University Press of Kentucky, 2001. ISBN 0813121930.

³³ FREY, Mattias. *The permanent crisis of film criticism: the anxiety of authority*. Amsterdam, Netherlands: Amsterdam University Press, 2015, 1 online resource (194 pages). ISBN 90-485-2447-4.

zavedenou kritickou hierarchii, podle Freye ji ale neodstraňují, pouze upravují. Frey k digitalizaci a demokratizaci kulturní kritiky v online prostředí dodává „mluvit je snazší, ale být slyšen je obtížnější než kdykoli předtím.“³⁴

Mediální vědec Andrew McWhirter píše, že krize kulturní kritiky úzce souvisí také s negativní percepcí kritiků, jak z vnějšího prostředí (čtenáři a uživatelé), tak z kulturního průmyslu (distributoři a autoři). Kulturní průmysl se podle McWhirtera snaží kritiky ovlivňovat a aktivně jim komplikovat práci u děl, u kterých očekává, že o nich kritici budou informovat negativně.³⁵

Podle Nete Nørgaard Kristensen je součástí tradiční žurnalistiky a jejího vývoje upřednostňování politických témat, politická žurnalistika pak v praxi nepřímou stanovuje dominantní agendu v redakcích. V důsledku toho jsou zanedbávána témata spadající do kultury, umění a „životní politiky.“ I kulturní žurnalistika se pak musí před ostatními typy žurnalistiky a konzumenty obhajovat více.³⁶

Britský teoretik Toby Young uvádí, že v momentě, kdy jsou média nucena šetřit, pak jako první šetří na kulturních kritikách.³⁷ McWhirter osud kritiků přirovnává k „mediálním kanárkům,“ kteří o práci v době krize přichází jako první.³⁸

1.5. Kulturní kritika audiovizuální tvorby v České republice

1.5.1 Tištěná kritika v České republice

Do tištěné sféry kulturní publicistiky zaměřené výhradně na audiovizuální obsah lze v Česku zařadit specializované časopisy. Takové najdeme na tuzemském trhu čtyři. Mainstreamovou tvorbu sleduje zejména časopis *Cinema*, mezi odbornější filmové časopisy patří *Film a doba*, *Cinepur* a *Iluminace*.

---

³⁴ Tamtéž

³⁵ MCWHIRTER, Andrew. *Film criticism and digital cultures: Journalism, social media and the democratisation of opinion*. 1st ed. London, England: I.B. Tauris & Co., 2016. ISBN 1-350-98644-5.

³⁶ KRISTENSEN, Nete Nørgaard a Unni FROM. Cultural Journalism and Cultural Critique in a Changing Media Landscape. *Journalism Practice* [online]. 2015, December, 9(6), 760-772 [cit. 2023-07-19].

³⁷ BRADSHAW, Peter (2009) 'Toby Young on Critics' in *The Culture Show 2009/2010 Episode 11*, Broadcast BBC 2 Scotland, 20.00 22 October 2009

³⁸ MCWHIRTER, Andrew. *Film criticism and digital cultures: Journalism, social media and the democratisation of opinion*. 1st ed. London, England: I.B. Tauris & Co., 2016. ISBN 1-350-98644-5.

1.5.1.1. Časopis Cinema

Měsíčník *Cinema* vychází od roku 1991 a reflektuje českou i mezinárodní distribuci. Šéfredaktorem časopisu je Petr Stránský. Přináší kontextové texty, recenze a retrospektivní články věnované filmovým a televizním fenoménům. Nové snímky hodnotí pomocí škálového hodnocení od jedné do pěti, ve které každý prvek na škále zastupuje dvacet procent. Směrování časopisu se změnilo roku 2008, kdy byla kvůli rozhodnutí vydavatele propuštěna stávající redakce, kterou nahradili externisté.³⁹

1.5.1.2. Časopis Film a doba

Film a doba vychází od roku 1995 jednou za čtvrt roku. Věnuje se veškerým filmovým žánrům z tuzemského i zahraničního trhu, přináší rozsáhlé reflexe, profily, rozhovory i retrospektivy. Publikuje také reporty z českých a světových filmových festivalů. Hodnotící aspekty zastupují několikastránkové kritiky výrazných filmů z daného časového období. Sám časopis uvádí jako svou cílovou skupinu odborné profesionály i širší veřejnost. Fyzické periodikum doplňuje také webová stránka s vlastním obsahem, audiovizuálními eseji a podcastem. Šéfredaktorem časopisu je Jan Křipač.⁴⁰

1.5.1.3. Časopis Cinepur

Časopis *Cinepur* vychází jednou měsíčně od roku 1991, původně pod názvem *Cinemapur*. Časopis publikuje kritiky, eseje, rozhovory i obsáhlejší analýzy a glosy o českém a zahraničním filmu a televizi i o dění ve filmovém průmyslu. Přispívají do něj jak externisté, tak vlastní redaktori a samotní filmaři. *Cinepur* má vlastní web, na kterém publikuje samostatný obsah i některé texty z tištěného časopisu. Šéfredaktorkou časopisu je Jindřiška Bláhová.⁴¹

1.5.1.4. Časopis Iluminace

Nejodbornějším z českých filmových periodik je časopis *Iluminace*, který vychází od roku 1989 a věnuje se vědecké reflexi kinematografie. V textech kombinuje vědecké, historické i estetické pohledy na filmové médium. Časopis vychází třikrát do roka v Open Access formátu, tj. obsah je

---

³⁹ Cinema. *Národní filmový archiv: Knihovna Národního filmového archivu* [online]. ©1993-2023 [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: https://arl.nfa.cz/arl-nfa/cs/detail-nfa_un_cat-057878-Cinema/

⁴⁰ O časopisu. *Film a doba* [online]. [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: <https://filmadoba.eu/o-casopisu/>

⁴¹ *Cinepur: Časopis pro moderní cinefily* [online]. Sdružení přátel Cinepuru [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: <http://cinepur.cz/>

zadarmo a autoři v něm zadarmo také publikují. Kromě teoretických a historických esejí v něm vycházejí také rozhovory a recenze odborné literatury. Šéfredaktorkou je Lucie Česálková.⁴²

1.5.2. Digitální kritika v Česku

Digitální kritika audiovizuální tvorby v Česku se skládá z obsahu kulturních rubrik českých médií a fanouškovských databází. Pro obsah práce byly zvoleny kulturní rubriky médií, které se ve výzkumu Reuters Institute z roku 2023 umístily na prvních čtyřech místech z hlediska celkového týdenního dosahu na čtenáře.⁴³

1.5.2.1. Kulturní rubriky médií

1.5.2.1.1. Seznam Zprávy

Kulturní rubrika *Seznam Zpráv* poskytuje zpravodajství ze světa kultury, rozhovory a recenze (zejména filmové a televizní). Editorem kulturní rubriky je od roku 2022 publicista a básník Jonáš Zbořil, který je zároveň jediným jejím zaměstnancem.⁴⁴ Obsah poskytují externí redaktoři a přispěvatelé, případně kmenoví redaktoři jiných rubrik *Seznam Zpráv*. V rubrice vychází jeden až pět kulturních textů denně. Součástí rubriky byl i podcast *Kulturák* pod vedením Zbořila společně s publicistkou Janou Patočkovou, který ovšem na sklonku roku 2022 ukončil svou činnost. Nyní je součástí rubriky podcast *Rozhovory Jonáše Zbořila*, ve kterém editor hovoří s osobnostmi z kultury.⁴⁵

1.5.2.1.2. iDnes.cz

Server *iDnes.cz* má v rámci kulturní rubriky podrubriku Film a TV, ve které publikuje novinky, rozhovory, videa a recenze českých a zahraničních filmů a televizních pořadů. Vedoucí kulturní rubriky serveru *iDnes.cz* i kulturní sekce tištěného periodika *Mf Dnes* je Monika Zavřelová. Filmovou kritičkou serveru *iDnes.cz* je Mirka Spáčilová, která publikuje průměrně jeden filmový či televizní denně text. Na serveru má vlastní podrubriku *Recenze Mirky Spáčilové*, část textů se nachází v sekci *iDnes.cz Premium*, za které čtenáři platí. Hodnocení filmů a seriálů vyjadřuje procenty na konci článků.

---

⁴² O časopise. *Illuminace: Časopis pro teorii, historii a estetiku filmu* [online]. Národní filmový archiv, 2023 [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: https://www.iluminace.cz/artkey/inf-990000-0100_O-casopise.php

⁴³ VÁCLAV STETKA, Václav. *Digital News Report 2023: Czech Republic* [online]. 2023, 14. 7. [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2023/czech-republic>

⁴⁴ Jonáš Zbořil: Editor. *Seznam Zprávy* [online]. [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/autor/jonas-zboril-1093>

⁴⁵ Rozhovory Jonáše Zbořila. *Podcasty.cz* [online]. Seznam Zprávy, 2023 [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: <https://podcasty.seznam.cz/podcast/kulturak>

1.5.2.1.3. Novinky.cz

Kulturní rubrika serveru *Novinky.cz* publikuje kulturní zprávy, rozhovory, reportáže i rozsáhlejší texty. Na webu jich každý den vyjde minimálně pět. Vedoucí kulturní rubriky je od roku 2022 Lenka Hloušková.⁴⁶ V podrubrice Filmy a seriály publikuje recenze například Tomáš Fiala nebo Věra Mišková. Některé filmové texty na webu pochází z literární a kulturní tištěné přílohy *Salon Práva*, která vychází každý čtvrtek od roku 1996.⁴⁷

1.5.2.1.4. Aktuálně.cz

Kulturní rubrika serveru *Aktuálně.cz* publikuje zprávy, reportáže, recenze, rozhovory a příležitostně rozsáhlejší analytické texty, každý den vydá přibližně dva až pět textů. Server má vlastní podrubriku Film a televize, kam píše primárně novinář Tomáš Stejskal s příspěvím několika externistů. Vedoucím kulturní rubriky je publicista Daniel Konrád.⁴⁸

1.5.2.2. Specializované servery

1.5.2.2.1. Kinobox

Kinobox je filmový web na pomezí publicistického serveru a databáze. *Kinobox* poskytuje informace o vybraných osobnostech, filmech a seriálech, zároveň publikuje recenze, kontextové články a analýzy. Od roku 2023 navíc nabízí uživatelům vybrané filmy zdarma ke zhlédnutí.⁴⁹ Od roku 2020 je šéfredaktorem *Kinoboxu* kritik Kamil Fila.⁵⁰

1.5.2.2.2. Moviezone

Server *Moviezone* publikuje novinky ze světa filmu, trailery a recenze. Web má několik stálých redaktorů, jinak pracuje se sítí externistů. Částečně je financován i z podpory čtenářů. Šéfredaktorem webu je Petr Cífká.⁵¹

---

⁴⁶ Lenka Hloušková [online]. Praha: Borgis, 2023 [cit. 2023-07-19]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/autor/lenka-hlouskova-105>

⁴⁷ Kultura. *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis, 2023 [cit. 2023-07-19]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/sekce/kultura-9>

⁴⁸ Kultura. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2023 [cit. 2023-07-19]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/>

⁴⁹ *Kinobox* [online]. *Kinobox.cz*, 2023 [cit. 2023-07-19]. Dostupné z: www.kinobox.cz

⁵⁰ Kamil Fila. *Kinobox* [online]. Praha: *Kinobox.cz*, 2023 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://www.kinobox.cz/autor/330-kamil-fila>

⁵¹ Tiráž. *Moviezone* [online]. 2023 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://www.moviezone.cz/redakce>

1.5.2.2.3. Totalfilm

Server *Totalfilm* přináší filmové novinky, recenze, zpravodajství z festivalů a rozhovory. Server provozuje také vlastní podcast *Total Week*, který vychází na týdenní bázi a redaktoři serveru v něm probírají filmové a televizní novinky i dění z kulturního průmyslu.⁵²

1.5.2.3. Fanouškovské weby

1.5.2.3.1. Československá filmová databáze

Československá filmová databáze (nebo také *ČSFD.cz*) je fanouškovská databáze založená na ukládání, hodnocení a komentování filmů, seriálů, televizní tvorby a ostatních audiovizuálních žánrů. Databáze byla založena roku 2001 stávajícím ředitelem Martinem Pomothym. Uživatelé na webu hodnotí filmy hvězdičkami, hodnocení uživatelů se poté průměruje v procentuální výsledek. Filmy a další obsah mohou uživatelé komentovat, ukládat do deníků a diskutovat nad nimi s dalšími uživateli. Server nyní pravidelně spolupracuje s festivaly, vybranými kiny a filmovými distributory.⁵³ V roce 2013 databáze otevřela vlastní kinosál.⁵⁴

---

⁵² *Totalfilm* [online]. Praha [cit. 2023-07-19]. Dostupné z: <https://www.totalfilm.cz/>

⁵³ Provozovatel a redakce. *ČSFD.cz: Česko-Slovenská filmová databáze* [online]. Praha: POMO Media Group [cit. 2023-07-19]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/provozovatel-a-redakce/>

⁵⁴ LAFANTOVÁ, Marie. CineStar otevřel nový sál s názvem ČSFD. *MAM: Marketing & Media* [online]. 2013, 21. 10. [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20190212011436/https://mam.cz/c1-61029480-cinestar-otevrel-novy-sal-s-nazvem-csfd>

2. Prekariát

2.1. Vymezení pojmu

Britský ekonom a profesor Guy Standing nabízí dvě možné definice prekariátu. Podle prvního výkladu vychází pojmenování ze spojení slov „prekární“ a „proletariát“ a funguje jako samostatná jednotka, jejíž součástí jedinec může či nemusí být. V druhém výkladu lze prekariát chápat jako novou vznikající společenskou třídu, která ovšem dosud není plnohodnotnou společenskou složkou a teprve čeká na své pevné místo. Standing píše o „propadání se“ do prekariátu, do kterého se ovšem zatím nikdo nerodí a nikdo se s ním dobrovolně neztotožňuje. V tom se podle Standinga odlišuje od průmyslových pracovních tříd, prekariát nemá žádné „hrdé příslušníky,“ kteří by se se zbytkem prekarizovaných identifikovali či by na své místo v prekariátu byli hrdí.⁵⁵

Prekariát podle Standinga nelze definovat v rozmezí nastavených sociologických pojmů. Standing uvádí jako příklad užívané rozdělení pracovníků na námezdní pracovníky, odvádějící práci za hodinovou či úkolovou mzdu za odvedenou činnost a „salariát“, který lze popsat jako zaměstnance se stálým platem založeným na dlouhodobější spolupráci. Prekariát se ale podle Standinga dle stávajícího vymezení nedá zařadit ani do jedné z těchto skupin. Charakteristický není výlučně ani pro odborné nebo řemeslné profese. Prekariát se vyznačuje povahou třídy, která nedůvěřuje státnímu kapitálu a neváže ji společenská smlouva, která by jí poskytovala jistoty. Standing jako souhrnné rysy prekariátu uvádí, že prekarizovaní berou svou práci jako prostředek k přežití, berou takovou práci, která se najde, a jejich práce je pro ně „prekérní (nejistá).“⁵⁶

Na komplikovanost konkrétní definice prekarizace upozorňuje i Mezinárodní organizace práce, podle které se navíc možnosti prekariátu neustále rozšiřují s tím, jak zaměstnavatelé neustále nacházejí další mezery v předpisech a zákonících práce. Podle organizace je pro všechny prekarizované pozice charakteristické, že rizika a odpovědnost nesou pracovníci, nikoliv zaměstnavatelé. Organizace poté definuje několik základních charakteristik, které podle ní prekarizovaní pracovníci sdílí. Jde jednak o rysy na straně uzavíraných smluv a poté o rysy týkající se podmínek vykonávané práce. Mezi smluvní ujednání patří omezená doba smlouvy (tedy krátkodobé smlouvy, smlouvy na dobu určitou, sezónní a příležitostné práce a podobně) a povaha pracovního poměru (fiktivní výdělečné činnosti, smlouvy přes agentury a podobně). Do

---

⁵⁵ STANDING, Guy, Antonín HANDL a Petr JANUS. *Prekariát*. V Praze: Rubato, 2018 - 2011, 295 s. ISBN 978-80-87705-64-3.

⁵⁶ Tamtéž

prekérních pracovních podmínek pak organizace řadí nízkou mzdu, malou ochranu před ukončením smlouvy, nedostatečný přístup k sociálním jistotám a omezený přístup pracovníků k aplikování svých práv v práci.⁵⁷

Standing poukazuje také na nesprávnost vnímání prekariátu pouze jako společenství osob s nejistými pracovními podmínkami. S prekariátem spojuje totiž také neméně podstatný nedostatek jakékoliv identity, kterou lze s vykonávanou profesí pojit. Pokud prekarizovaní disponují zaměstnáním, pak zpravidla pracují bez vyhlídek na rozvoj kariéry ve skupině, jejíž se necítí být součástí.⁵⁸

Prekarizovaní také nepocítují skupinovou solidaritu. Ze života v prekariátu podle Standinga pramení odcizení, které považuje za jeden z jeho hlavních rysů. Prekarizovaná třída podle něj nemá pocit, že pracovní činnost vykonává pro sebe, ani pro ostatní, pracuje pouze na příkaz.⁵⁹

Prekarizovaní pracovníci pak nemají kontrolu nad vlastním zaměstnáním v aspektech jako jsou rozvíjení dovedností, profesionalizace, časová dotace věnovaná práci nebo intenzita s jakou se jí dotyční věnují.⁶⁰

Z důvodu krátkodobosti symptomatické pro prekariát mají pak jeho příslušníci problémy uvažovat v dlouhodobém časovém rozmezí, což limituje jejich schopnost se v profesi dále rozvíjet.⁶¹ Tento další rozvoj, nabírání zkušeností a zvyšování kvalifikace pak probíhá striktně ve volném čase pracovníka a bez nároku na finanční kompenzaci.⁶² Pro prekarizované zaměstnance je velmi těžké kariérně postupovat, také z nedostatku zkušeností v dohlížení nad ostatními pracovníky a distance od každodenního pracovního prostředí. Tato distance má vliv nejen na budování kariéry, ale také na vztahy mezi stálými a částečnými zaměstnanci.⁶³

---

⁵⁷ *From precarious work to decent work: Outcome Document to the Workers' Symposium on Policies and Regulations to combat Precarious Employment*. 1. Geneva: International Labour Organization, 2012. ISBN 978-92-2-126223-7; 978-92-2-126224-4.

⁵⁸ Tamtéž

⁵⁹ STANDING, Guy, Antonín HANDL a Petr JANUS. *Prekariát*. V Praze: Rubato, 2018 - 2011, 295 s. ISBN 978-80-87705-64-3.

⁶⁰ FERBER, Marianne A.; WALDFOGEL, Jane. The long-term consequences of nontraditional employment. *Monthly Lab. Rev.*, 1998, 121: 3.

⁶¹ STANDING, Guy, Antonín HANDL a Petr JANUS. *Prekariát*. V Praze: Rubato, 2018 - 2011, 295 s. ISBN 978-80-87705-64-3.

⁶² BRÉDART, Hélène Brédart. Freelancers: instruments and victims of deregulated working conditions. *HesaMag*. Brusel: The European Trade Union Institute's (ETUI), 2017, 15(1), 20 - 24. ISSN ISSN 2078-6816.

⁶³ CDONALD, Paula; BRADLEY, Lisa; BROWN, Kerry. 'Full-time is a Given Here': Part-time Versus Full-time Job Quality. *British Journal of Management*, 2009, 20.2: 143-157.

Klíčová (ne ovšem jediná) charakteristika prekariátu je nejistota pramenící z absence kontroly nad vykonávanou profesí. Podle Standinga má pracovní jistota dva rozměry. Jedná se o jistotu zaměstnání (z anglického *employment security*) a jistotu pracovního místa (z anglického *job security*). Zatímco první z pojmů zaručuje pracovníkovi zaměstnání a plat, druhý určuje, na jaké pozici bude zaměstnanec práci vykonávat. Prekarizovaná třída pak pociťuje nejistotu v obou těchto oblastech.⁶⁴

Stěžejní nejistotou vázanou na prekariát je otázka příjmu. Standing upozorňuje na to, že příjem pro prekarizovanou třídu je nižší, nejistější, a především zranitelnější než příjem ostatních společenských tříd. Prekariát podle Standinga nemá žádnou definovanou platovou výši, vyznačuje se ale nedostatkem podpory v období nouze, který je typický pro všechny prekarizované. Příjem prekariátu je navíc navázán na množství externích a pohyblivých faktorů, které jeho výši ovlivňují.⁶⁵

S prekariátem se váží také některé zdánlivě pozitivní rysy. Příslušníci prekariátu mají větší volnost a sami rozhodují o povaze svého zaměstnání. Právě protože prekarizování necítí zaměstnaneckou identitu, nemají výčitky, pokud profese rychle opouští a přechází do dalších atraktivnějších míst.⁶⁶

Pro část prekariátu je stěžejní výhodou také možnost pracovat odkudkoliv. Pojí se s ní pojem „pohyblivé profily,“ tedy možnost uložit zaměstnanecký profil na jakékoli zařízení (například soukromý notebook či telefon), které pak daná osoba může mít u sebe. Společnosti snižují náklady za kanceláře, přesunou práci i mimo pracovní dubu a potlačí vznik kolektivního ducha u pracujících.⁶⁷

Se svobodou pramenící z nestálé práce se ale také pojí větší podíl byrokracie a administrativy, kterou je nutné k prekarizovaným pozicím vykonávat. Standing definuje termín „past prekarity,“ pod kterou zahrnuje vysoké časové či finanční náklady vynaložené na pracovní administrativu prekarizovaných. Spadá sem vypisování žádostí o podporu, fakturace, časová dotace spojená s hledáním práce, integrování nových pracovních návyků a aktivity nutné pro udržení stávajícího zaměstnání.⁶⁸

---

⁶⁴ STANDING, Guy, Antonín HANDL a Petr JANUS. *Prekariát*. V Praze: Rubato, 2018 - 2011, 295 s. ISBN 978-80-87705-64-3.

⁶⁵ Tamtéž

⁶⁶ Tamtéž

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ Tamtéž

2.2. Členové prekariátu

Standing si všímá, že pro dnešní dobu je typické, že se k prekariátu přidávají nejen mladí (zejména studenti, pro které je obdobná forma práce běžná), ale také příslušníci starších generací. Část členů prekariátu se stane jeho součástí dobrovolně, část následkem vlastní chyby a část v naději na to, že prekarizovaná práce vede k jinému typu zaměstnání a jde pouze o přechodné stádium.⁶⁹ U takových zaměstnanců pak časem přichází frustrace ze skutečnosti, že v prekarizovaném prostředí zůstávají.⁷⁰

Spolu se zvyšujícím se podílem žen na pracovním trhu se zvyšoval také poměr prekarizovaných pozic vůči dlouhodobým úvazkům. Dnes je podíl žen v prekarizovaných zaměstnáních vyšší než podíl mužů. Jedním z faktorů, které se na této skutečnosti podílí je pak skutečnost, že částečné úvazky a smlouvy jsou často nabízeny ženám na mateřské dovolené a ženám, které se z mateřské dovolené vrací.⁷¹ Ženy mají také větší tendence na prekarizované pozice nastupovat ve snaze najít balanc mezi péčí o děti a domácnost a zaměstnáním.⁷²

Britská studie z roku 2004 ukazuje, že navzdory předpokládanému množství volného času vykazují ženy v prekarizovaných pozicích větší nespokojenost se skutečným množstvím volného času, který často tráví „neviditelnou prací“ v domácnosti.⁷³

Zajistit přesná data prekarizovaných zaměstnanců zůstává složité. Prekarizované pozice nejsou přesně definované a odborníci se neshodují v tom, kde přesně stanovit hranice mezi prekarizovanými pracovníky a zaměstnanci na zranitelných či nejistých pozicích. Mezinárodní organizace práce spadající pod OSN uvádí, že méně než dvě třetiny dnešních pracovníků se těší pracovním podmínkám, které by se daly označit jako „stálé“ (tedy práce na plný úvazek). Zbytek je podle organizace nucen vykonávat více či méně prekarizované pozice.⁷⁴

---

⁶⁹ STANDING, Guy, Antonín HANDL a Petr JANUS. *Prekariát*. V Praze: Rubato, 2018 - 2011, 295 s. ISBN 978-80-87705-64-3.

⁷⁰ FERBER, Marianne A.; WALDFOGEL, Jane. The long-term consequences of nontraditional employment. *Monthly Lab. Rev.*, 1998, 121: 3.

⁷¹ MCDONALD, Paula; BRADLEY, Lisa; BROWN, Kerry. 'Full-time is a Given Here': Part-time Versus Full-time Job Quality. *British Journal of Management*, 2009, 20.2: 143-157.

⁷² WARREN, Tracey. Working part-time: achieving a successful 'work-life' balance? 1. *The British journal of sociology*, 2004, 55.1: 99-122.

⁷³ Tamtéž

⁷⁴ *Precarious work: Its dangers to workers and How we can fight it* [online]. International Labour Organization [cit. 2023-07-29]. Dostupné z:

Podle Evropské nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek počet nestandardních úvazků v Evropě za poslední dekádu roste.⁷⁵ Mezinárodní organizace práce ovšem uvádí, že tento růst nelze přesně mapovat ani klasifikovat, protože statistiky práce z jednotlivých států se liší obdobně jako definice nejisté práce. Zdůrazňuje ale, že množství „nejistých“ prací na světě přibývá. Podle výzkumu sledujícího zaměstnanost v letech 1987 až 2007 se celková stálá zaměstnanost v zemích OECD zvýšila o 21 %. Zároveň ovšem došlo k razantnímu nárůstu dočasné práce, která stoupla o 55 %. Podle Mezinárodní organizace práce tvořil podíl dočasné zaměstnaných pracovníků v České republice 11,4 % zaměstnaných, 75,2 % z nich uvedlo, že nedokázalo najít stálou pracovní pozici.⁷⁶

Podle Českého statistického úřadu pracovala v roce 2018 na kratší úvazek asi pětina Evropanů, mimo osobní důvody i kvůli tomu, že nedokáží získat práci na plný úvazek.⁷⁷

2.3. Vznik a rozvoj prekariátu

Prekariát jako pojem se váže k 80. létům dvacátého století ve Francii, kdy ho používali sociologové pro označení dočasných dělníků. S postupem času se význam slova proměňoval a v regionálních variantách nese různé významy. V italštině se používá jako označení pro osoby, které se kromě nárazových prací a nízkých platů vyznačují také specifickým životním stylem. V němčině se pod pojem prekariát zařazují i nezaměstnaní bez větších vyhlídek na zařazení do chodu společnosti.⁷⁸

Podle Standinga je vznik prekariátu úzce svázán s procesem globalizace, kterou časově situuje mezi roky 1975 a 2008. Ekonomické a politické změny v tomto období vedly ke konkurenčnímu tlaku světových trhů, flexibilizaci práce a transformaci sociální politiky, což jsou prvky, které nahrávají rostoucí poptávce po pracovnících bez stálých úvazků. S globalizací pak nastupuje také politika individualismu, která nahrazuje a vytlačuje společenství zaměstnanců. Zaměstnanecké

---

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_dialogue/@actrav/documents/meetingdocument/wcms_161381.pdf

⁷⁵ Precarious work. *Eurofound: Evropská nadace pro zlepšování životních a pracovních podmínek* [online]. 2018, 20. června [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.eurofound.europa.eu/it/node/91840>

⁷⁶ *From precarious work to decent work: Outcome Document to the Workers' Symposium on Policies and Regulations to combat Precarious Employment*. 1. Geneva: International Labour Organization, 2012. ISBN 978-92-2-126223-7; 978-92-2-126224-4.

⁷⁷ Proč Evropané přecházejí na částečné úvazky? *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/proc-evropane-prechazeji-na-castecne-uvazky>

⁷⁸ Tamtéž

kolektivy Standing nazývá „profesní samoregulací,“ která je v době globalizace nahrazována „státní samoregulací.“ Právě pokles sdružování pracovníků a kolektivního uvažování vede ke stále horším podmínkám, které jsou na trhu nabízeny pracovníkům. Proti těmto podmínkám individualisticky založení pracovníci odtržení od odborových organizací následně tolik neprotestují.⁷⁹

Pro globalizaci je podle Standinga příznačný termín „komodifikace,“ tedy stav, ve kterém se vše stává komoditou, o jejímž pohybu rozhodují tržní podmínky. Ta je výrazným faktorem ovlivňujícím vznik prekariátu, protože kromě produktů dochází také ke komodifikaci firem. I velké společnosti se prodávají, dělí na menší kusy, opět spojují a často končí v rukách zahraničních vlastníků. Podle Standinga pak nemají ke stávajícím zaměstnancům takové závazky a nesnaží se zlepšovat jejich podmínky. I z tohoto důvodu poptávají společnosti čím dál více zejména flexibilitu.⁸⁰

S flexibilitou se kromě pracovní i finanční nejistoty (během které příjem pracovníků stagnuje a je nejistý) podle Standinga pojí také to, že nestabilní zaměstnanci neodporují zaměstnavatelům a necítí se být v pozici, kdy by si mohli dovolit s nimi nesouhlasit. Trvalí zaměstnanci také hůře snáší změny, od externích zaměstnanců lze podle Standinga vyžadovat více práce. S flexibilitou firemního režimu se pak pojí najímání krátkodobých zaměstnanců na dočasné úvazky. Ti jsou pro firmy méně nákladné a svobodné z hlediska závazků, protože nepožadují benefity, karierní růst ani stálá pracovní místa. Navíc figurují jako větší motivace pro stálé zaměstnance, protože působí jako připomínka jejich nahraditelnosti.⁸¹

Klíčovými roky pro rozšíření prekariátu jsou podle Standinga léta hospodářské krize okolo roku 2008, kterou firmy používají jako záminku k eliminování počtu stálých zaměstnanců. Například ve Spojených státech byli tito zaměstnanci během hospodářské krize převedeni na „smluvní zaměstnance,“ čímž snížili náklady společností, ale sami přišli o nárok na pojištění, dovolenou a jiné benefity. Ve Spojeném království během hospodářské krize ubylo 650 000 zaměstnání, těch částečných naopak přibylo o 80 000.⁸²

Léta hospodářské krize vedla také k rozkladu veřejného sektoru, který do té doby fungoval jako garant stálé mzdy pro prekariát, i když tato mzda nedosahovala takové výše jako v soukromých

---

⁷⁹ STANDING, Guy, Antonín HANDL a Petr JANUS. *Prekariát*. V Praze: Rubato, 2018 - 2011, 295 s. ISBN 978-80-87705-64-3.

⁸⁰ Tamtéž

⁸¹ Tamtéž

⁸² Tamtéž

firmách. Veřejná sféra se podle Standinga stala obětí škrťů v rozpočtech, na což nejvíce doplatila právě prekarizovaná třída. Podobný dopad na prekariát mají i státní dotace, které podle Standinga slouží pouze jako podpora a pomoc pro velké firmy a vysokopříjmové jedince.⁸³

2.4. Prekariát v kreativní práci

Kulturní publicistiku lze podle odborníků zařadit pod termín „kulturní průmysl“ nebo také „kulturní ekonomika.“ Práce v této oblasti se podle Davida Hesmondhalgha a Sarah Baker vyznačuje vysokou mírou nejistoty, příležitostnými a částečnými úvazky a dlouhou pracovní dobou. Pro činnosti zahrnutelné do oblasti kreativní práce je stěžejní také termín, který autoři definují jako „sebevykořisťování“, tedy stav, ve kterém zaměstnanci svou práci milují natolik, že nedbají na své fyzické a emocionální limity.⁸⁴ Sebevykořisťování lidé si pak podle profesorky Nicole S. Cohen snaží najít práci v oboru, který je baví, za jakoukoliv cenu.⁸⁵

Sociolog kulturního trhu práce Pierre-Michel Menger poukazuje na paradox kulturního průmyslu, který vzbuzuje zdání zaměstnání, které se bouří běžnému proudu a komerci, i když ve skutečnosti odpovídá všem požadavkům moderního kapitalismu, jakými je enormní flexibilita, profesní nejistota a tolerance nerovných podmínek.⁸⁶

Nejistotu a úzkost kulturního průmyslu pak jen podnítil již zmiňovaný fenomén digitalizace, která umožňuje stále většímu množství neprofesionálních uživatelů publikovat svůj obsah na internet.⁸⁷ Jako odpověď na digitalizaci označovali někteří odborníci nastávající století za „nový věk kulturní produkce“, ve kterém mizí hranice mezi produkcí a spotřebou.⁸⁸

---

⁸³ STANDING, Guy, Antonín HANDL a Petr JANUS. *Prekariát*. V Praze: Rubato, 2018 - 2011, 295 s. ISBN 978-80-87705-64-3.

⁸⁴ HESMONDHALGH, David a Sarah BAKER. *Creative Labour: Media Work in Three Cultural Industries*. 1. Oxon: Routledge, 2011. ISBN 9780415677738.

⁸⁵ COHEN, Nicole S. Entrepreneurial Journalism and the Precarious State of Media Work. *South Atlantic Quarterly* [online]. 2015, 1. 7., **114**(3), 513-533 [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1215/00382876-3130723>

⁸⁶ MENGGER, Pierre-Michel. Artistic Labor Markets and Careers. *Annual Review of Sociology*. 1999, **25**, 541-574. Dostupné z: doi:10.1146/annurev.soc.25.1.541

⁸⁷ HESMONDHALGH, David a Sarah BAKER. *Creative Labour: Media Work in Three Cultural Industries*. 1. Oxon: Routledge, 2011. ISBN 9780415677738.

⁸⁸ Tamtéž

2.5. Prekariát a média

Digitalizace, proměna ekonomiky i úbytek financí a důvěry z mediálního sektoru se ve velkém podepisují na charakteru práce dnešních novinářů, který je stále nejistější, nestálější a precarizovanější. Profesorka Nicole S. Cohen popisuje stav dnešní mediální práce jako „radikální nejistotu ohledně budoucnosti.“⁸⁹ Podle českého teoretika a publicisty Ondřeje Pavlíka novináři v důsledku úsporných opatření v médiích přichází o stálé pracovní úvazky, které jsou nahrazovány jednorázovými smlouvami, částečnými úvazky a externími spolupráci.⁹⁰

Mediální i kulturní průmysl pak podle Cohen sdílí vizi ideálního pracovníka, který je zároveň podnikatelem nezávislým na státu a na zaměstnavateli a samo-regulující se jednotkou zodpovědnou za hledání vlastní práce. Cohen tento nový typ ideálního novináře označuje jako „podnikavého novináře.“ Pro něj je typická přizpůsobivost, flexibilita a všestrannost v užívání nových technologií a inovací. Taková představa ideálního pracovníka vede ke zvýšené poptávce po sebepropagaci novinářů, kteří pomocí osobních platforem a sociálních sítí povzbuzují čtenáře ke konzumaci svých obsahů. Tento fenomén pak podporuje i skutečnost, že část novinářů je placena právě na základě jednotlivých digitálních interakcí s jejich prací.⁹¹

Výzkum Caitlin Petre a Maxe Besbrise rozpoznává tři rozměry podnikatelské žurnalistiky. Prvním z nich je vedení studentů žurnalistiky k tomu, aby zakládali vlastní společnosti. Druhým je propagace vlastní práce (pro zaměstnané i nezaměstnané novináře) a třetím je ochota pracovat za špatných podmínek, malou mzdu a bez nároku na benefity.⁹²

Obdobné požadavky pak mají i žurnalistické školy, které vychovávají další generace novinářů. Studenti jsou připravováni na eventuální „život na volné noze“ nebo také freelancerství (které je v době podnikatelské žurnalistiky považováno za ideál nezávislosti) a vzdělávají se v podnikatelských oblastech, které nemají přímé spojení s žurnalistickou aktivitou. Studenti se pak namísto důrazu na mediální gramotnost a kritické myšlení učí velké množství jiných oborů,

---

⁸⁹ COHEN, Nicole S. Entrepreneurial Journalism and the Precarious State of Media Work. *South Atlantic Quarterly* [online]. 2015, 1. 7., **114**(3), 513-533 [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1215/00382876-3130723>

⁹⁰ PAVLÍK, Ondřej. Šlahouny filmové kritiky: (Huw Walmsley-Evans, Film Criticism as a Cultural Institution). *Illuminace*, 2019, **31**(3), 104-107.

⁹¹ Taméž

⁹² BESBRIS, Max a Caitlin PETRE. *Hitting a Moving Target: How Journalism Schools Are Adapting to an Unstable Media Job Market* [online]. New York, 2013 [cit. 2023-07-27].

jehož součástí jsou multimediální prostředky i marketing a sebepropagace. Už vzdělávací instituce tak své žáky připravují na skutečnost, že jejich práce je nejistá.⁹³

Stávající nárůst počtu novinářů na volné noze podle Cohen naznačuje, že (ačkoliv některým novinářům kariéra „na volné noze“ vyhovuje) část z nich je k freelancerské činnosti nucena měnícími se pracovními podmínkami. Takoví novináři pak mají navzdory stejným dovednostem a schopnostem nižší příjmy, menší benefity a nižší schopnosti přemýšlet nad budoucností a rozvíjet své pracovní schopnosti.⁹⁴ Novinářka Hélène Brédart upozorňuje také na to, že prekarizovaní novináři mají horší přístup k sociálnímu zabezpečení jako je podpora v nezaměstnanosti nebo mateřská dovolená.⁹⁵

Freelanceři dostávají zapláceno za texty, nikoliv ovšem za přípravu, rešerše, návrhy, rozhovory, přepisování, editování a ostatní části práce na obsahu. Navíc si kvůli nejistotě zaměstnání musejí neustále hledat další a další zakázky, které se neodvíjí nutně od kvality vykonávané práce, ale také od schopnosti ji vytvořit rychle a za vynaložení co nejmenšího úsilí.⁹⁶

Novináři na volné noze jsou navíc v tomto prostředí nuceni spolu neustále soutěžit.⁹⁷ I pro média je v současnosti typické postupné mizení odborů, jednak kvůli propouštění stálých zaměstnanců, pak také kvůli současné digitalizaci redakcí, které nelze dobře odborově organizovat.⁹⁸

I kvůli těmto faktorům pak novináři na volné noze pracují v dalších odvětvích mimo novinářskou práci.⁹⁹

---

⁹³ COHEN, Nicole S. Entrepreneurial Journalism and the Precarious State of Media Work. *South Atlantic Quarterly* [online]. 2015, 1. 7., **114**(3), 513-533 [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1215/00382876-3130723>

⁹⁴ GOLLMITZER, Mirjam. Precariously Employed Watchdogs? Perceptions of Working Conditions among Freelancers and Interns. *Journalism Practice* [online]. 2014, 2. 11., **8**(6), 826 - 841 [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: doi:[10.1080/17512786.2014.882061](https://doi.org/10.1080/17512786.2014.882061).

⁹⁵ BRÉDART, Hélène Brédart. Freelancers: instruments and victims of deregulated working conditions. *HesaMag*. Brusel: The European Trade Union Institute's (ETUI), 2017, **15**(1), 20 - 24. ISSN ISSN 2078-6816.

⁹⁶ COHEN, Nicole S. Entrepreneurial Journalism and the Precarious State of Media Work. *South Atlantic Quarterly* [online]. 2015, 1. 7., **114**(3), 513-533 [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1215/00382876-3130723>

⁹⁷ KOKSAL, Mehmet a Denis GRÉGOIRE. Journalism, an increasingly precarious profession. *HesaMag*. Brusel: The European Trade Union Institute's (ETUI), 2017, **15**(1), 10-11. ISSN ISSN 2078-6816.

⁹⁸ COHEN, Nicole S. Entrepreneurial Journalism and the Precarious State of Media Work. *South Atlantic Quarterly* [online]. 2015, 1. 7., **114**(3), 513-533 [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1215/00382876-3130723>

⁹⁹ Tamtéž

3. Rozhovor

3.1. Rozhovor jako žánr

Britský mediální teoretik Graeme Burton definuje žánr jako „ustálený nebo opakující se typ nebo kategorie mediálních produktů,“ které sdílí společné charakteristiky. Tyto rysy se mohou objevovat v jejich formálním či kompozičním uspořádání, stejně jako v jejich tematickém zaměření. Žánr podle Burtona pomáhají identifikovat jeho opakující se vlastnosti, které sice nemusí být zastoupeny pokaždé, měly by se ale v rámci daného žánru objevit.¹⁰⁰

V případě interview je příjemce na první pohled schopen rozpoznat o jaký žánr se jedná právě na základě distinktivních vizuálních vlastností. Jeho struktura je pro publikum natolik automatizovaná, že se stává přirozenou a očekávanou.¹⁰¹

Akademik a mediální teoretik Denis McQuail vztahuje označení žánr ke kategorii obsahu, která obsahuje následující charakteristiky:

- Identita, kterou shodně vnímají jak jeho tvůrci (novináři), tak příjemci obsahu (čtenáři či publika)
- Zmíněná identita má vztah s účelem obsahu, zvolené formě i významu, který s sebou obsah nese
- Obsah se řídí dle zavedených norem, čímž je pro publikum známá a zachovává zavedené zvyky, přestože prochází vývojem
- Obsah dodržuje strukturu, která se od něj očekává a tíhne k předvídatelnosti

Žánrová charakteristika je podle McQuaila pro média praktická, protože pracuje s diváckým očekáváním a vychází mu vstříc. Umožňuje jim navíc definovat své priority a specifikovat svůj výběr.¹⁰²

---

¹⁰⁰ BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, 2001, 391 stran: ilustrace, tabulky; 22 cm. ISBN 80-85947-67-6.

¹⁰¹ Tamtéž

¹⁰² MCQUAIL, Denis, Jan JIRÁK a Marcel KABÁT. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2007, 447 s.; 23 cm. ISBN 978-80-7367-338-3.

3.2. Definice rozhovoru

Rozhovor nebo také interview lze definovat jako slovní či psané vyměňování otázek, které pokládá novinář a odpovědí, které poskytuje respondent.¹⁰³ Od diskuse se rozhovor liší tím, že má předem stanovené role tazatele a dotazovaného.¹⁰⁴

Předmětem rozhovoru pak zpravidla bývá předem definované téma týkající se buď respondenta samotného, jeho života či práce nebo názorů. Rozhovor se v médiích objevuje jako samostatný publicistický žánr nebo jako součást rešerše pro další žánry.¹⁰⁵

Autorky Sally Adams a Emma Lee-Potter zdůrazňují, že interview tvoří základní kámen prakticky veškeré žurnalistiky. Ať už jde o rozhovory s prominentními politiky nebo očitými svědky události, pro mediální obsahy jsou klíčové právě informace, které z rozhovorů novináři získávají. Bez hovorů s ostatními by podle autorek vznikaly jen „recyklace a přepisy toho, co už o tématu napsali jiní.“¹⁰⁶

3.3. Proces tvorby rozhovoru

3.3.1. Rešerše

Zásadní součástí každého rozhovoru přichází před tím, než samotné dotazování začne. První fází interview je právě příprava na něj, tedy vyhledávání informací o tématu a respondentovi. Profesor Stephan Russ-Mohl uvádí jako ideální míru přípravy citát novináře Güntera Gause, podle kterého by novinář o tématu měl vědět dokonce více než respondent, kterého se dotazuje.¹⁰⁷

3.3.2. Příprava otázek

Jedním ze základních prvků správně provedeného rozhovoru je příprava kvalitních otázek. Takové otázky by respondenta měly motivovat k tomu, aby hovořil co nejvíce. Pokládat by se naopak neměly uzavřené otázky, na které lze odpovědět pouze „ano“ nebo „ne“. Ideální jsou naopak dotazy,

---

¹⁰³ LEE-POTTER, Emma. *Interviewing for Journalists*. Third edition. Boca Raton, FL: Routledge, 2017, 1 online resource (222 pages). ISBN 9781317232148.

¹⁰⁴ HALADA, Jan. (EDS.) OSVALDOVÁ BARBORA. *Slovník žurnalistiky*. Karolinum, 2017, 1 online zdroj (302 stran). ISBN 978-80-246-3769-3.

¹⁰⁵ ADAMS, Sally a Wynford HICKS. *Interviewing for journalists*. 2. vydání. New York: Routledge, 2009, 245 s. ISBN 9780415477758.

¹⁰⁶ LEE-POTTER, Emma. *Interviewing for Journalists*. Third edition. Boca Raton, FL: Routledge, 2017, 1 online resource (222 pages). ISBN 9781317232148.

¹⁰⁷ RUSS-MOHL, Stephan a Hana BAKIČOVÁ. *Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. Praha: Grada, 2005, 292 stran, 22 stran obrazových příloh : ilustrace. ISBN 80-247-0158-8.

kteřé respondentu motivují k obsáhlým odpovědím. Podle Adams je vhodné otázky koncipovat tak, aby odpovědi kombinovaly „informace (fakta, jména, detaily), názory, pozadí (kontext) a anekdoty.“ Otázek by poté mělo být co nejvíce s vědomím, že ne všechny musí být položeny.¹⁰⁸

3.3.3. Průběh rozhovoru

Profesionální novinář by kromě zaznamenávání odpovědí a naslouchání respondentovi měl zastávat hned několik dalších činností. Novinář má simultánně vymýšlet doplňující otázky, kontrolovat, zdali na jeho dotazy bylo odpovězeno a zdali respondent mluví pravdu. U některých typů interview by u sebe novinář měl mít faktografické informace, statistiky, čísla a data, se kterými může respondentu konfrontovat.¹⁰⁹ Otázky, které novinář klade, by také měly být nápadité, a ne příliš vágní.¹¹⁰

Důležitým faktorem rozhovorů je také vystupování novináře a jeho vlastnosti. Podle novinářky Adams by novinář měl během rozhovoru vystupovat jako někdo, s kým je radost hovořit. Musí ale také projevovat správnou dávku skepticismu, observačních schopností a porozumění. Přes empatii, která je podle Adams součástí rozhovorů, je to stále novinář, který interview vede. „Vy jste (jako novinář) – a musíte být – ve vedení. Ať už je to jakkoli nenápadné, rozhodujete vy,“ píše Adams.¹¹¹

3.3.4. Přepis rozhovoru

Pokud se nejedná o rozhovor v televizi, rozhlase, na veřejné akci nebo podobné události, pak je výstupem rozhovoru psaný text. V takovém případě je podle Sally Adams zásadní dát pozor zejména na faktickou správnost a přesnou gramatiku.¹¹²

Klíčové je také nemanipulovat s projevem a sdělením dotazovaného a nijak neměnit význam vyřčeného textu.¹¹³

---

¹⁰⁸ ADAMS, Sally a Wynford HICKS. *Interviewing for journalists*. 2. vydání. New York: Routledge, 2009, 245 s. ISBN 9780415477758.

¹⁰⁹ Tamtéž

¹¹⁰ VERNER, Pavel. *Zpravodajství a publicistika*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-37-2.

¹¹¹ ADAMS, Sally a Wynford HICKS. *Interviewing for journalists*. 2. vydání. New York: Routledge, 2009, 245 s. ISBN 9780415477758.

¹¹² Tamtéž

¹¹³ HALADA, Jan. (EDS.) OSVALDOVÁ BARBORA. *Slovník žurnalistiky*. Karolinum, 2017, 1 online zdroj (302 stran). ISBN 978-80-246-3769-3.

3.3.5. Autorizace

Běžnou součástí rozhovoru je také následná autorizace, tedy schválení textu dotazovaným respondentem, které přichází až poté, co interview vznikne. Autorizace je doporučována proto, že rozhovory jsou po přepsání ještě dodatečně kráceny a upravovány tak, aby byly pro čtenáře srozumitelnější a čitelnější. Rozhodující roli zde hraje zvukový záznam rozhovoru, který slouží v případě neshod mezi novinářem a respondentem jako důkazní materiál. Respondent o pořizování záznamu musí předem vědět, být na něj upozorněn a souhlasit s ním.¹¹⁴

---

¹¹⁴ RUSS-MOHL, Stephan a Hana BAKIČOVÁ. Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou. Praha: Grada, 2005, 292 stran, 22 stran obrazových příloh : ilustrace. ISBN 80-247-0158-8.

Závěr

Praktická bakalářská práce *Kritik nebo tvůrce? Splyvání role kulturního novináře a tvůrce audiovizuálního obsahu* se věnovala specifickému typu kulturních publicistů na české audiovizuální scéně, konkrétně osobám, které kromě žurnalistiky v kulturním průmyslu také pracují. Cílem práce bylo prozkoumat, jakým způsobem se jejich role v žurnalistice a kulturně-průmyslové tvorbě propojují, kde se naopak rozchází a jak s jejich propojením jednotlivé osoby pracují. Práce na jednotlivé publicisty a publicistky pohlížela jako na jednotlivé osobnosti s důrazem na jejich prožívání a vnímání své práce i publicistiky jako takové. S využitím novinářských principů a žánru rozhovoru se soustředila na jejich pohled na vlastní identitu a pozici, stejně jako na jednotlivé aspekty jejich práce.

Pro celkové uchopení problematiky byla v práci nejprve popsána specifika publicistického žánru, dále byla vymezena kulturní publicistika a kulturní kritika spolu s její proměnou po nástupu digitalizace a demokratizace mediálních obsahů. Teoretická kapitola se věnovala zejména fenoménu krize kulturní kritiky a charakteristiky i klíčové body, které tato krize zahrnuje. Druhá kapitola definovala termín prekarizace práce, který je pro sféru kulturní publicistiky na tuzemském trhu typickou a často skloňovanou problematikou. Třetí část práce vymežila žánr rozhovoru, popsala fáze jeho přípravy a náležitosti, které interview jako publicistický žánr obsahuje.

Praktická část bakalářské práce se pak skládá z osmi publicistických rozhovorů s kulturními publicisty a publicistkami, kteří se kromě novinářiny věnují také tvorbě v oblasti audiovizuálního obsahu. Každý z respondentů a respondentek byl vybrán jako zástupce genderu, generace a oblasti své kulturní profese, od režie, přes scenáristiku a dramaturgii, až po distribuci.

Otázky směřovaly jak na osobní zkušenosti respondentů a respondentek, tak na jejich obecné názory o světě kulturní publicistiky. Cílem práce bylo sledovat, jakým způsobem funguje vzájemný vztah mezi zaměstnáním kulturního kritika a tvůrce, který se v oblasti sám pohybuje, zda je možné (a žádané) si v takovém případě zachovat odstup, zda jsou spolu obě role v přímém konfliktu nebo zda se naopak vzájemně přirozeně doplňují. V neposlední řadě si práce kladla za cíl zachytit prostřednictvím rozhovorů konkrétní vnímání a pocity jednotlivých respondentů a respondentek.

Většina respondentů a respondentek uvádí jako důvod ke splynutí obou rolí specifika českého kulturního průmyslu, který je podle nich velmi malý a provázaný. V rozhovorech několikrát padlo, že v tuzemské kulturní produkci prakticky nelze být pouze tvůrcem či pouze publicistou,

protože v průmyslu jednoduše není dostatek financí na to vykonávat jen jednu profesi. S uvažováním o filmech a vlastní tvorbě se pak podle respondentů a respondentek přirozeně pojí také psaní a verbalizování názorů na kulturní tvorbu. Oslovené osoby se shodly na tom, že spojení psaní a uvažování nad kulturními obsahy spolu úzce souvisí, proč část z nich bylo psaní dokonce o dost jednodušší než hovoření či jiná forma komunikace.

Zejména starší generace respondentů a respondentek odchovaná Filmovou a televizní fakultou, v práci zastoupená Vítem Janečkem a Terezou Brdečkovou vnímá ve splynutí obou rolí přirozenou synergii pozorovatelnou například v několikrát zmíněném období nové vlny ve Francii. Na období, které publicisté a publicistky shodně hodnotili jako jakýsi ideální vzor kritiky, přesto každý z nich nahlíží do značné míry rozdílně.

Všichni respondenti a respondentky se shodují na tom, že při výkonu obou rolí je nutné definovat si vlastní hranice, ať už z hlediska etické roviny, kterou v rozhovoru zdůrazňovala například spisovatelka a scenáristka Klára Vlasáková, nebo kvůli případnému načtení ze střetu zájmů, jako je to například u distributora a kritika Víta Schmarce nebo editorky Ireny Hejdové. U některých z oslovených publicistů a publicistek v rámci vymezování hranic dochází k postupnému opouštění světa publicistiky, jednoduše proto, že jako osoby angažované v audiovizuálním průmyslu cítí, že obě role oddělit nelze. Tento názor zastává například režisér Davida Laňka nebo festivalový pracovník Vojtěch Kočárník. Míra samoregulace a vymezení hranic se poté lišila napříč veškerými výpověďmi, u všech z publicistů a publicistek ale byla alespoň v nějaké podobě přítomná.

Navzdory problematice střetu zájmů i nedostatku odstupu dotazovaní často definovali také výhody splynutí obou rolí. Podle editorky Ireny Hejdové a scenáristky Kláry Vlasákové se lze lépe soustředit na jednotlivé aspekty díla a lépe analyzovat proč konkrétní části (ne)fungují. Obě publicistky ale zároveň odmítají tvrzení, že by jim jejich pozice poskytovaly větší autoritu v hodnocení děl. Režisérka Margareta Hruza a filmař Vít Janeček pak zdůrazňovali důležitost náhledu do kulturního průmyslu, který umožňuje lépe vnímat jeho specifika a následně je erudovaněji hodnotit. Publicista a festivalový pracovník Vojtěch Kočárník naopak poukazuje na to, že dílo se nedá zcela objektivně hodnotit, pokud je kritik součástí interní debaty kulturní sféry.

Respondenti a respondentky byli dotazováni také na svou vlastní pozici a jistoty, kterých se jim v jejich zaměstnání dostává. Zde panoval často skloňovaný apel na větší státní pomoc pro pracovníky kulturního průmyslu. Několikrát se opakoval požadavek na implementaci takzvaného statusu umělce, který by kulturním pracovníkům poskytl některé z jistot, které v Česku mají zaměstnanci na plný úvazek a podpořil by je zejména v době krize. I v požadavcích na jistoty šlo

pozorovat generační rozdíly mezi respondenty a respondentkami. Z výpovědi česko-norské publicistky Margarety Hruza vychází najevo, že ekonomická nestabilita pak není výlučná pro český mediální trh, ale dá se vztáhnout na kulturní publicistiku v mezinárodním kontextu.

Práce ukázala, že kombinace práce v kulturní publicistice a kulturním průmyslu přináší konkrétním osobám nejen komplexnější vhled do tvorby, ale také cenné kontakty, snazší přístup i větší pochopení pro ostatní aktéry průmyslu. Obdobné spojení rolí vzniká pro oslovené respondentky a respondentky přirozenou cestou, z většiny kombinací existenční nutnosti a přirozeného propojení obou rolí. Propojení profesí s sebou zároveň nese velký důraz na samoregulaci, jejíž míra se pak liší v závislosti na osobě daného respondenta. Z rozhovorů také vyplynulo, že většina publicistů by si v Česku přála větší míru jistoty, co se týče ekonomického i společenského fungování.

Summary

Practical bachelor thesis *Critic or creator? Merging the roles of cultural journalist and audiovisual content creator* is dedicated to a specific type of cultural journalists in the Czech Republic, namely people who work in the audiovisual industry in addition to culture journalism. The aim of the thesis was to explore how their roles in journalism and production interconnect, where they diverge and how each person works with the merging of both roles. The thesis looked at individual publicists as individual personalities, with an emphasis on how they experience and perceive their work and cultural journalism as such. Using journalistic principles and the genre of an interview, it focused on their perspectives on their own identity and position, as well as on particular aspects of their work.

To grasp the overall issue, the thesis first described the specifics of the genre of cultural journalism and cultural criticism, along with its transformation in the age of digitalization and democratization of media content. In particular, the theoretical chapter focuses on the phenomenon of the crisis of cultural criticism and the characteristics and key points that this crisis involves. The second chapter defines the term precarization of labour, which is frequently mentioned as one of the issues in the sphere of cultural journalism in the Czech Republic. The third part of the thesis defines the genre of the interview, describes the stages of its preparation and the elements that the interview as a journalistic genre contains.

The practical part of the bachelor's thesis consists of eight interviews with cultural publicists who, in addition to journalism, also work in the field of audiovisual content. Each of the male and female interviewees, across generations and genders, was chosen to represent one of the areas in which they work, from directing, to scriptwriting and dramaturgy, to distribution.

The questions focused on the personal experiences of the respondents as well as their general opinions about the world of cultural journalism. The aim of the work was to observe the relationship between the job of a cultural critic and that of a creator who himself works in the cultural field, whether it possible (and/or desirable) to keep a distance in such situation, whether the two roles are in direct conflict or whether, on the contrary, they naturally complement each other. Last but not least, it aims to capture the specific perceptions and feelings of individual respondents through detailed interviews.

Most respondents cite the specifics of the Czech cultural industry, which they believe is very small and interdependent, as the reason for the merging of the two roles. It was mentioned several times in the interviews that it is practically impossible to be only a creator or only a publicist in domestic

cultural production because there are simply not enough funds in the industry to perform only one profession. According to the respondents, thinking about films and one's own work naturally involves writing and verbalizing opinions about cultural production. The interviewees agreed that writing about culture and reflecting cultural content are closely related, some of them even found writing much easier than speaking or other forms of communication.

In particular, the older generation of respondents raised by the Film and TV School of Academy of Performing Arts in Prague, represented by Vít Janeček and Tereza Brdečková, perceive a natural synergy in the fusion of the two roles, which can be observed, for example, in the French New Wave, that was mentioned several times.

The period of French New Wave (that respondents have assessed as a kind of ideal model of criticism) is nevertheless viewed by each of them in largely different ways.

All the respondents agreed that it is necessary to define one's own boundaries when performing both roles, whether in terms of ethics, which was emphasised for example by writer and script author Klára Vlasáková, or because of possible accusations of conflict of interest, such as in the case of distributor and critic Vít Schmarc or editor Irena Hejdová. Some of the journalists interviewed are gradually leaving the world of journalism in the process of defining the boundaries, simply because as persons involved in the audiovisual industry, they feel that the two roles cannot be separated. This is the case, for example, with director David Laňka or festival worker Vojtěch Kočárník. The degree of self-regulation and boundary perception then varied across all of the statements, but was present in at least some form in all of the publicists.

Despite the issues of conflict of interest and lack of distance, interviewees also frequently defined the benefits of merging the two roles. According to editor Irena Hejdová and scriptwriter Klára Vlasáková, it is easier to focus on individual aspects of the work and to better analyse why specific parts (do not) work. At the same time, however, they reject the claim that their positions give them more authority in the work being evaluated. The director Margareta Hruza and the filmmaker Vít Janeček then stressed the importance of insight into the cultural industry, which allows for a better perception of its specifics and consequently a more erudite evaluation. The publicist and festival worker Vojtěch Kočárník, on the other hand, points out that a work cannot be evaluated in complete objectivity if the critic is part of the internal debate of the cultural sphere.

The respondents were also asked about their own position and the assurances they wish for their jobs. The respondents repeatedly mentioned call for more state support for cultural workers. A recurring demand was for the implementation of the so-called artist status, which would provide cultural workers with some of the security of full-time employees in the Czech Republic and

would support them, especially in times of crisis. Generational differences could also be observed in the demands for security by the respondents. From the statement of the Czech-Norwegian publicist Margareta Hruza it emerges that economic instability is then not exclusive to the Czech media market but can be applied to cultural journalism in an international context.

The thesis has shown that the combination of work in cultural journalism and the cultural industry provides individuals with not only a more comprehensive insight into the work, but also valuable contacts, easier access, and greater understanding of other industry players. The combination of roles arises naturally for the respondents, for the most part through a combination of existential necessity and the natural integration of the two roles. At the same time, it brings with it a strong emphasis on self-regulation, the degree of which then varies depending on the individual respondent. The interviews also revealed that most publicists would like to see a greater degree of certainty in the Czech Republic in terms of economic and social functioning.

Zdroje

Použitá literatura

ADAMS, Sally a Wynford HICKS. *Interviewing for journalists*. 2. vydání. New York: Routledge, 2009, 245 s. ISBN 9780415477758.

BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, 2001, 391 stran : ilustrace, tabulky ; 22 cm. ISBN 80-85947-67-6.

CARROLL, Noël. *On Criticism*. London: Routledge, 2009, viii, 210. ISBN 978-0-415-39620-2.

FREY, Mattias. *The permanent crisis of film criticism: the anxiety of authority*. Amsterdam, Netherlands: Amsterdam University Press, 2015, 1 online resource (194 pages). ISBN 90-485-2447-4.

HALADA, Jan. (EDS.) OSVALDOVÁ BARBORA. *Slovník žurnalistiky*. Karolinum, 2017, 1 online zdroj (302 stran). ISBN 978-80-246-3769-3.

HESMONDHALGH, David a Sarah BAKER. *Creative Labour: Media Work in Three Cultural Industries*. 1. Oxon: Routledge, 2011. ISBN 9780415677738.

JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 120 s. Učebnice. ISBN 978-80-244-2218-3

HABERSKI, Raymond J. *It's Only a Movie!: Films and Critics in American Culture*. The University Press of Kentucky, 2001. ISBN 0813121930.

LEE-POTTER, Emma. *Interviewing for Journalists*. Third edition. Boca Raton, FL: Routledge, 2017, 1 online resource (222 pages). ISBN 9781317232148.

MCQUAIL, Denis, Jan JIRÁK a Marcel KABÁT. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2007, 447 s. ; 23 cm. ISBN 978-80-7367-338-3.

MCWHIRTER, Andrew. *Film criticism and digital cultures: Journalism, social media and the democratisation of opinion*. 1st ed. London, England: I.B. Tauris & Co., 2016. ISBN 1-350-98644-5.

MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika pro žurnalisty. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-2979-4. str. 232.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace. 3., rozš. vyd. Praha: Nakladatelství Libri, 2007, 263 s. ISBN 978-80-7277-266-7

OSVALDOVÁ, Barbora A. kol. Zpravodajství a publicistika (Barbora Osvaldová). *Zpravodajství V Médiích* [online]. Czech Republic: Karolinum Press, 2020 [cit. 2023-07-18]. ISBN 9788024646121.

RUSS-MOHL, Stephan a Hana BAKIČOVÁ. Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou. Praha: Grada, 2005, 292 stran, 22 stran obrazových příloh : ilustrace. ISBN 80-247-0158-8.

STANDING, Guy, Antonín HANDL a Petr JANUS. *Prekariát*. V Praze: Rubato, 2018 - 2011, 295 s. ISBN 978-80-87705-64-3.

VERNER, Pavel. Zpravodajství a publicistika. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-37-2.

WALMSLEY-EVANS, Huw. *Film criticism as a cultural institution*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2018 - 2018, x, 202 stran ; 24 cm. ISBN 978-0-367-87539-8.

Odborné články

BESBRIS, Max a Caitlin PETRE. *Hitting a Moving Target: How Journalism Schools Are Adapting to an Unstable Media Job Market* [online]. New York, 2013 [cit. 2023-07-27].

BRÉDART, Hélène Brédart. Freelancers: instruments and victims of deregulated working conditions. *HesaMag*. Brusel: The European Trade Union Institute's (ETUI), 2017, **15**(1), 20 - 24. ISSN ISSN 2078-6816.

COHEN, Nicole S. Entrepreneurial Journalism and the Precarious State of Media Work. *South Atlantic Quarterly* [online]. 2015, 1. 7., **114**(3), 513-533 [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1215/00382876-3130723>

FERBER, Marianne A.; WALDFOGEL, Jane. The long-term consequences of nontraditional employment. *Monthly Lab. Rev.*, 1998, 121: 3.

GOLLMITZER, Mirjam. Precariously Employed Watchdogs? Perceptions of Working Conditions among Freelancers and Interns. *Journalism Practice* [online]. 2014, 2. 11., **8**(6), 826 - 841 [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: doi:10.1080/17512786.2014.882061.

KALLAY, Jasmina. 11. The Critic Is Dead. *My Fair Ladies* [online]. Rutgers University Press, 2015, 2019-12-31, 211-216 [cit. 2023-07-17]. ISBN 9780813563398. Dostupné z: doi:10.36019/9780813563398-013

KOKSAL, Mehmet a Denis GRÉGOIRE. Journalism, an increasingly precarious profession. *HesaMag*. Brusel: The European Trade Union Institute's (ETUI), 2017, **15**(1), 10-11. ISSN ISSN 2078-6816.

KRISTENSEN, Nete Nørgaard a Unni FROM. Cultural Journalism and Cultural Critique in a Changing Media Landscape. *Journalism Practice* [online]. 2015, December, **9**(6), 760-772 [cit. 2023-07-19].

MCDONALD, Paula; BRADLEY, Lisa; BROWN, Kerry. 'Full-time is a Given Here': Part-time Versus Full-time Job Quality. *British Journal of Management*, 2009, 20.2: 143-157.

MENGER, Pierre-Michel. Artistic Labor Markets and Careers. *Annual Review of Sociology*. 1999, **25**, 541-574. Dostupné z: doi:10.1146/annurev.soc.25.1.541

NESIGNOVÁNO. *From precarious work to decent work: Outcome Document to the Workers' Symposium on Policies and Regulations to combat Precarious Employment*. 1. Geneva: International Labour Organization, 2012. ISBN 978-92-2-126223-7; 978-92-2-126224-4.

PAVLÍK, Ondřej. Šlahouny filmové kritiky: (Huw Walmsley-Evans, Film Criticism as a Cultural Institution). *Illuminace*,. 2019, **31**(3), 104-107.

ROMNEY, Jonathan. *International Film Criticism Today: A Critical Symposium* [online]. University of Texas Press, 2017, 91-145 [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: doi:https://doi.org/10.7560/313404-004

WARREN, Tracey. Working part-time: achieving a successful 'work-life' balance? 1. *The British journal of sociology*, 2004, 55.1: 99-122.

Internetové zdroje

BRADSHAW, Peter (2009) 'Toby Young on Critics' in *The Culture Show* 2009/2010 Episode 11, Broadcast BBC 2 Scotland, 20.00 22 October 2009

CHUCHMA, Josef. Diskuze: Kulturní publicistika se dnes v Česku často bohužel provozuje jako pouhé hobby. *ČT art: Česká televize* [online]. 28. 3. 2023 [cit. 2023-07-23]. Dostupné z: <https://art.ceskatelevize.cz/360/diskuze-kulturni-publicistika-se-dnes-v-cesku-casto-bohuzel-provozuje-jako-pouhe-hobby-y4iGD>

Cinema. *Národní filmový archiv: Knihovna Národního filmového archivu* [online]. ©1993-2023 [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: https://arl.nfa.cz/arl-nfa/cs/detail-nfa_un_cat-057878-Cinema/

Cinepur: Časopis pro moderní cinefilly [online]. Sdružení přátel Cinepuru [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: <http://cinepur.cz/>

From precarious work to decent work: Outcome Document to the Workers' Symposium on Policies and Regulations to combat Precarious Employment. 1. Geneva: International Labour Organization, 2012. ISBN 978-92-2-126223-7; 978-92-2-126224-4.

Jonáš Zbořil: Editor. *Seznam Zprávy* [online]. [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/autor/jonas-zboril-1093>

LAFANTOVÁ, Marie. CineStar otevřel nový sál s názvem ČSFD. *MAM: Marketing & Media* [online]. 2013, 21. 10. [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20190212011436/https://mam.cz/c1-61029480-cinestar-otevrel-novy-sal-s-nazvem-csfd>

Lenka Hloušková [online]. Praha: Borgis, 2023 [cit. 2023-07-19]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/autor/lenka-hlouskova-105>

Kamil Fila. *Kinobox* [online]. Praha: Kinobox.cz, 2023 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://www.kinobox.cz/autor/330-kamil-fila>

Kultura. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2023 [cit. 2023-07-19]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/>

Kinobox [online]. Kinobox.cz, 2023 [cit. 2023-07-19]. Dostupné z: www.kinobox.cz

Kultura. *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis, 2023 [cit. 2023-07-19]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/sekce/kultura-9>

NESIGNOVÁNO. *Precarious work: Its dangers to workers and How we can fight it* [online]. International Labour Organization [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_dialogue/@actrav/documents/meetingdocument/wcms_161381.pdf

O časopisu. *Film a doba* [online]. [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: <https://filmadoba.eu/o-casopisu/>

O časopise. *Illuminace: Časopis pro teorii, historii a estetiku filmu* [online]. Národní filmový archiv, 2023 [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: https://www.iluminace.cz/artkey/inf-990000-0100_O-casopise.php

Precarious work. *Eurofound: Evropská nadace pro zlepšování životních a pracovních podmínek* [online]. 2018, 20. června [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.eurofound.europa.eu/it/node/91840>

Proč Evropané přecházejí na částečné úvazky?. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/proc-evropane-prechazeji-na-castecne-uvazky>

Provozovatel a redakce. *ČSFD.cz: Česko-Slovenská filmová databáze* [online]. Praha: POMO Media Group [cit. 2023-07-19]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/provozovatel-a-redakce/>

Rozhovory Jonáše Zbořila. *Podcasty.cz* [online]. Seznam Zprávy, 2023 [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: <https://podcasty.seznam.cz/podcast/kulturak>

STETKA, Václav. *Digital News Report 2023: Czech republic* [online]. 2023, 14. 7. [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2023/czech-republic>

Tiráž. *Moviezone* [online]. 2023 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://www.moviezone.cz/redakce>

Totalfilm [online]. Praha [cit. 2023-07-19]. Dostupné z: <https://www.totalfilm.cz/>

ZABLOUDILOVÁ, Táňa a Miloš HROCH. Nadšením nájem nezaplatíš. Kultura je v médiích první na ráně, novináři se v krizi začali sdružovat. *A2larm* [online]. 7. 6. 2023 [cit. 2023-07-23]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2023/06/nadsenim-najem-nezaplatis-kultura-je-v-mediich-prvni-na-rane-novinari-se-v-krizi-zacali-sdruzovat/>

SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze PRAKTICKÉ BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:
Šafová Julie

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:
2020

Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta:
11588622@fsv.cuni.cz

Studijní program/specializace:
Komunikační studia a žurnalistika/ prezenčně

Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd	
Došlo dne:	15 -03- 2023 -1-
Čj: 131	Příloh:
Přiděleno:	

Název praktické a teoretické části bakalářské práce v češtině:

Kritik nebo tvůrce? Splývání role kulturního novináře a tvůrce audiovizuálního obsahu

Název praktické a teoretické části bakalářské práce v angličtině:

Critic or creator? Merging the roles of cultural journalist and audiovisual content creator

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023)

(diplomovou práci je možné obhajovat nejdříve šest měsíců od schválení tezí)

LS 2022/23

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Role kulturních novinářů prochází v posledních desetiletích proměnu. S přechodem na internet, úbytkem financí z médií a prekarizací práce se tradiční kulturní žurnalistika vytrácí. Pro část autorů už navíc kulturní publicistika nemůže být jediným zaměstnáním. Autory kritik jsou tak čím dál častěji osoby vycházející z prostředí, které audiovizuální obsah tvoří. Dochází tak postupnému splývání rolí kulturního novináře a tvůrce obsahu, o kterých publikuje. Novinář tak již není pozorovatelem, ale přímým aktérem dění.

Cílem práce je popsat, jak kulturní publicistiku zaměřenou na audiovizi ovlivňuje skutečnost, že část jejich autorů je součástí průmyslu, který ve své tvorbě hodnotí. Práce se pokusí definovat, proč ke splývání obou rolí na české mediální scéně dochází a jaké limitace s sebou integrace novináře do kulturní sféry nese. Nástrojem analýzy proměny kulturní publicistiky bude sedm rozhovorů s vybranými osobnostmi, které se kromě publicistiky věnují také audiovizuální tvorbě.

Předpokládaná struktura teoretické práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

Úvod – vysvětlení tématu, úvod do problematiky a vymezení cíle, představení práce a její struktury

Teoretická část

1. Kulturní publicistika

- 1.1. Kulturní kritika – obecné vymezení publicistického žánru, základní aspekty, kritika a recenze, analytické aspekty textu
- 1.2. Kulturní publicistika jako instituce
- 1.3. Proměna kulturní publicistiky v době internetu – proměna role kulturní publicistiky s postupným zánikem tištěných médií, kulturní publicistika jako redundantní obor
- 1.4. Audiovizuální publicistika v Česku – charakteristika kulturně publicistické scény v Česku
  - 1.4.1. Tištěná – kulturní publicistika v tištěných médiích a specializovaných časopisech
  - 1.4.2. Digitální – kulturní publicistika jakou součást zpravodajských webů, specializované portály, fanouškovské portály

2. Prekarizace práce
  - 2.1. Vymezení pojmu – ve vztahu k současnému pracovnímu trhu
  - 2.2. Charakteristiky prekarizace práce
  - 2.3. Prekarizace práce v žurnalistice
3. Rozhovor jako publicistický žánr
  - 3.1. Vymezení žánru
  - 3.2. Fáze rozhovoru – příprava, interview samotné, dodatečná práce s textem

Praktická část – série rozhovorů

Závěr

Použitá literatura a zdroje

Přílohy

Druh praktické práce/předpokládaná podoba:

Sedm publicistických rozhovorů s osobnostmi, které se kromě kulturní publicistiky zaměřené na filmovou nebo seriálovou produkci věnují také audiovizuální tvorbě, ať už z hlediska režie, scenáristiky, dramaturgie, technické a jiné produkce nebo oblasti distribuce a PR.

Vymezení zpracovávaného materiálu:

Materiálem zpracovaným v teoretické části bude odborná literatura vztahující se k tématu audiovizuální publicistiky a její současné podoby, prekarizace práce a rozhovoru jako publicistického žánru. Praktická část přinese sérii publicistických rozhovorů. Osloveni budou novináři a novinářky, kteří jsou zároveň zaměstnání v oblasti audiovizuální tvorby. Osloveni respondenti a respondentky budou pocházet také z různých oblastí mediální sféry (půjde tedy jak o autory mainstreamových médií, tak redaktory specializovaných periodik). Bude se jednat o osoby různých věkových kategorií i genderů, aby byl výstup práce reprezentativní pro současnou sféru české kulturní publicistiky.

Postup (metodologie v teoretické části a technika v praktické části práce) při zpracování materiálu:

Teoretická část práce bude vycházet z literární rešerše zvoleného materiálu. Čerpat budu z literárních i internetových zdrojů, akademických publikací a dalších relevantních zdrojů, které souvisí s námětem bakalářské práce.

Praktická část bude vycházet z rozhovorů se zvolenými respondenty a respondentkami. Těmi budou osoby, které se věnují kulturní publicistice, a přitom pracují v některé z oblastí tvorby audiovizuálního obsahu, například v režii, scenáristice, dramaturgii, produkci nebo marketingu. Respondenti a respondentky budou dotazováni na specifika svých zaměstnání, na důvody, které je vedly ke spojené pracovních pozic, na své postavení na pracovním trhu i na vliv ostatních profesí na jejich kulturně publicistickou činnost. Výsledné rozhovory s respondenty a respondentkami budou následně přepsány, zeditovány a upraveny.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků):

DEUZE, Mark. *Media work*. Cambridge: Polity, 2007, xiii, 278 stran ; 21 cm. ISBN 978-0-7456-3925-3.

Profesor a teoretik Mark Deuze v knize rozvíjí povahu mediální práce v novém miléniu. V několika kapitolách věnovaných specifickým oblastem žurnalistických odvětví autor zkoumá transformaci práce v médiích i specifika mediálních obsahů digitálního věku.

FREY, Mattias. *The permanent crisis of film criticism: the anxiety of authority*. Amsterdam, Netherlands: Amsterdam University Press, 2015, 1 online resource (194 pages). ISBN 90-485-

2447-4.

Britský profesor a vědec Mattias Frey ve své publikaci polemizuje s tvrzením, že filmová kritika se v digitální době (pro kterou je příznačné amatérské recenzentství a zánik „tradiční kritiky“) nachází v krizi. Pomocí historického výzkumu žánru Frey prezentuje názor, že filmová kritika byla v krizi po celou dobu své existence.

LEE-POTTER, Emma. *Interviewing for Journalists*. Third edition. Boca Raton, FL: Routledge, 2017, 1 online resource (222 pages). ISBN 9781317232148.

Novinářka a editorka Emma Lee-Potter se ve svém průvodci zaměřuje na jednu z klíčových dovedností novinářů – kladení otázek. Popisuje několik způsobů, jak vést rozhovor, jak se správně ptát, ale i jak během interview vystupovat a jak se na něj připravit. Vydání je doplněno také o několik rozhovorů se zkušenými novináři.

MCWHIRTER, Andrew. *Film criticism and digital cultures: journalism, social media and the democratisation of opinion*. London: I.B. Tauris, 2016 - 2016, ix, 262 stran : ilustrace. ISBN 978-1-78453-284-0.

Britský učitel, novinář a akademik Andrew McWhirter pomocí rozhovorů s osobnostmi světové kritiky charakterizuje současné tendence ve filmové publicistice. Zabývá se také vlivem filmového průmyslu na kritiku a zkoumá také, jak se práce kritiků změnila s rozšířením internetu.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozšířené vyd. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-266-7.

Kolektiv autorů z Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v příručce definuje základní pojmy ze světa tištěných, televizních, rozhlasových i internetových médií spolu s klíčovými hesly z oblasti marketingu.

STANDING, Guy, Antonín HANDL a Petr JANUS. *Prekariát*. V Praze: Rubato, 2018 - 2011, 295 stran ; 22 cm. ISBN 978-80-87705-64-3.

Britský ekonom Guy Standing se ve své knize věnuje vztahům na ekonomickém trhu 21. století. Popisuje nově vzniklou třídu pracujících nazvanou „prekariát“. Ten je autorem definován jako společenská třída osob s nejistým a zranitelným postavením na trhu práce. Standing se dotýká také příčin vzniku prekariátu, možných rizik i otázky jejich odstranění.

VERNER, Pavel. *Zpravodajství a publicistika*. Vydání II., upravené a doplněné. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010, 128 stran ; 23 cm. ISBN 978-80-86723-88-4.

Knihla obsahuje základní definice zpravodajských a publicistických žánrů spolu s jejich klíčovými vlastnostmi a rozdíly mezi nimi. Stručně pokrývá také historický vývoj některých žurnalistických nástrojů.

WALMSLEY-EVANS, Huw. *Film criticism as a cultural institution*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2018 - 2018, x, 202 stran ; 24 cm. ISBN 978-0-367-87539-8.

Australský vědec, teoretik a kritik Huw Walmsley-Evans ve své knize analyzuje struktury filmové kritiky a zkoumá její postavení jako mediální instituce. V publikaci kombinuje výzkum a rozhovory s filmovými kritiky a dalšími aktéry filmového průmyslu.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let):

DUBIŠAROVÁ, Ivana. *Online recenze a jejich účinky na spotřebitelské chování* [online]. Brno, 2022 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/nzjyy/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce Markéta NOVOTNÁ.

JÍNOVÁ, Veronika. *Profesní identita kulturních novinářů v online magazínu Artalk* [online]. Brno, 2020 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/eibry/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Johana KOTIŠOVÁ.

MAREK, Jan. *Současné autorské uchopení publicistického žánru filmové recenze* [online]. Praha, 2020 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/20.500.11956/121697>. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Kruml, Milan.

ONDRÁKOVÁ, Pavlína. *Důvody novinářů pro odchod do PR a marketingu* [online]. Brno, 2021 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/vquun/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Lenka WASCHKOVÁ CÍSAŘOVÁ.

PAVKOVÁ, Karolína. *Prekariát aneb hodnoty spojené s prací očima prekarizovaných českých zaměstnanců* [online]. Brno, 2022 [cit. 2023-03-06]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/gh0lw/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Tomáš DOSEDĚL.

Datum / Podpis studenta/ky

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Mgr. Pavel Turek, Ph.D.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

14.3.2021

Datum / r oupis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELE INSTITUTU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTIŠKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.

